

Oulun yliopisto
Humanistinen tiedekunta

Juho Sarkkinen

YLEISTEN KIRJASTOJEN TAPAHTUMAJÄRJESTÄMINEN JA SEN VIESTINTÄ

Tapaustutkimuksen kohteena Oulun kaupunginkirjasto

Informaatiotutkimuksen
kandidaatintutkielma
Oulu 2017

Sisällys

1 JOHDANTO.....	3
2 TAPAHTUMAJÄRJESTÄMINEN SEKÄ TAPAHTUMAVIESTINTÄ YLEISISSÄ KIRJASTOISSA.....	5
2.1 Yleinen kirjasto.....	5
2.2 Tapahtumajärjestäminen.....	5
2.3 Tapahtumaviestintä.....	6
2.4 Viestinnän vaikuttavuus.....	8
2.5 Tapahtumat yleisissä kirjastoissa.....	8
2.6 Aiempi tutkimus.....	10
2.7 Yhteenveto.....	13
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	13
3.1 Tutkimuskysymykset.....	14
3.2 Tutkimusmetodi.....	15
3.3 Tapaustutkimuksen kohteen esittely.....	17
3.4 Tutkimusaineisto.....	18
4 TUTKIMUSTULOKSET.....	19
4.1 Tapahtumajärjestämisen periaatteet Oulun kaupunginkirjastossa.....	20
4.2 Tapahtumajärjestämisen toteuttaminen Oulun kaupunginkirjastossa.....	21
4.3 Tapahtumaviestintä Oulun kaupunginkirjastossa.....	25
5 JOHTOPÄÄTÖKSET TUTKIMUSAINIESTON POHJALTA.....	30
6 POHDINTA JA TUTKIMUKSEN ARVIOINTI.....	32
LÄHTEET.....	39
LIITE 1: Oulun kaupunginkirjaston kävijämäärät 2016.....	42
LIITE 2: Haastattelurunko.....	43

1 JOHDANTO

Viestintäteknologian nopea kehitys on asettanut 2000-luvulla alati kasvavia haasteita yleisille kirjastoille ympäri maailman, eikä Suomi ole tässä suhteessa poikkeuksellisessa asemassa. Digitalisaatio sekä yhteiskuntaamme ja sen järjestämiin julkisiin palveluihin tiukasti juurtuneet ajatukset ja vaatimukset asiakaskeskeisyydestä luovat paineita yleisille kirjastoille tarjota aiempaa monipuolisempia palveluja pienin resurssein. Yleisten kirjastojen perustoiminnaksi ajateltu kokoelmatyö on alkanut väistymään asiakaslähtöisyyden tieltä: vaikeasti lähestyttävistä ”tiedontemppeleistä” halutaan tehdä matalan kynnyksen ”olohuoneita” kansalaisille (Saarti & Tuomi 2015, 15-16).

Yleisten kirjastojen sähköisen aineiston määrän kasvu, omatoimikirjastojen yleistyminen sekä kirjastojen tarjoamien oheistoimintojen kysynnän lisääntyminen 2010-luvun aikana tarjoaa haasteen perinteisille ajatuksille yleisten kirjastojen ydintoiminnasta sekä näiden käytössä olevista tiloista. Arja Juntunen ja Jarmo Saarti (2014, 7-8) esittävät teoksensa *Ulos kirjastosta* esipuheessa yleisten sekä erikoiskirjastojen menettäneen monopoliasemansa aineistojen jakelussa kaupallisille, sähköisessä toimintaympäristössä toimiville toimijoille. Saartin ja Juntusen (2014, 8) mukaan ihmiset etsivät aiempaa enemmän elämyksiä sekä kokemuksia kuluttamisen sijaan myös yleisistä kirjastoista. Tätä ajatusta tukee myös Kansalliskirjaston vuonna 2013 toteuttaman kirjastojen kansallisen käyttäjäkyselyn tulokset, joiden mukaan vastaajat pitivät yleisten kirjastojen roolia elämänlaadun lisääjänä, vapaa-ajan vinkkien tarjoajana sekä kulttuuriharrastusten tukijana merkittävänä (Niemelä 2013, 23).

Vastaaminen asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin vaatii uudenlaisia lähestymistapoja niin käytännön kirjastotyössä kuin kirjastojen markkinointiviestinnässä. Eräs tapa markkinoida yleisiä kirjastoja sekä niiden tarjoamia palveluita ja toimintaa on tapahtumajärjestäminen, joka tapahtuu kirjastojen käytössä olevissa tiloissa. Kirjastojen tiloissa järjestettävät tapahtumat, joista esimerkkeinä kirjavinkkaustilaisuudet, lukupiirit sekä esitelmät, tuovat itse kirjastoa sekä sen toimintaa tutuksi niin uusille kuin jo olemassaoleville asiakkaille helposti lähestyttävällä tavalla. Saarti ja Juntunen (2014, 60-61) esittävät kirjastotapahtumien tarjoavan asiakkaille mahdollisuuden kohtaamiseen muiden ihmisten sekä kirjaston tarjoamien sisältöjen kanssa. Tutkimukseni

tarkoituksena on selvittää yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämisen sekä tapahtumaviestinnän järjestämistä yleisissä kirjastoissa. Mielestäni on tärkeä selvittää aiemmin esittämiä kirjastomaailmaa koskevien muutosten valossa yleisten kirjastojen tiloissa järjestettävien tapahtumien merkitystä yleisten kirjastojen toiminnalle sekä viestinnälle.

Valitsin tutkimukseni kohteeksi Oulun kaupunginkirjaston sen aktiivisen tapahtumajärjestämistoiminnan vuoksi. Olen myös itse työskennellyt kuukauden mittaisen jakson Oulun kaupunginkirjastossa vuonna 2016, jolloin pääsin osallistumaan kaupunginkirjaston sekä Oulun kaupungin kirjastoverkon yleisötapahtumiin keskittyneen, tapahtumatiimiksi kutsutun työryhmän toimintaan sekä kirjaston praktiseen tapahtumajärjestämiseen. Tapaustutkimukseni tarkoitus on selvittää Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen sekä sen tapahtumaviestinnän periaatteita sekä käytännön toteuttamista, kuinka onnistuneiksi nämä koetaan sekä kuinka näiden toimintaa voitaisiin mahdollisesti parantaa. Oulun kaupunginkirjaston valitsemista tapaustutkimukseni kohteeksi puoltaa myös sen ollessa johtavassa asemassa Oulun kirjastoverkon yleisötapahtumista vastaavassa työryhmässä, jota kutsutaan tapahtumatiimiksi. Koen tällaisen työryhmän toiminnan tutkimisen tarpeelliseksi, koska tällainen lähestymistapa olisi helposti sovellettavissa myös muiden kaupunkien sekä maakuntien kirjastoverkkojen tapahtumajärjestämistoimintaan.

Aloitin tutkielmani avaamalla ja käsittelemällä työssäni käsiteltäviä keskeisiä käsitteitä, jotka liittyvät yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämiseen sekä tapahtumaviestintään. Tämän jälkeen käsittelemällä yleisötapahtumia yleisissä kirjastoissa, jonka jälkeen päätän toisen luvun käsittelemällä aiemmin aihepiiristä tehtyjä tutkimuksia. Työni kolmannessa luvussa esittelen tutkimukseni praktista toteutusta. Tässä luvussa esittelen tutkimuskysymykseni, valitsemani tutkimusmetodin, esittelen tapaustutkimukseni kohteen sekä lopuksi kerron käyttämästäni aineistosta sekä sen keruun metodeista. Neljännessä luvussa käyn läpi keräämäni aineiston tulokset tutkimuskysymysteni kautta, jotka olen jäsennellyt kolmeen eri alalukuun. Työni viidennessä luvussa teen johtopäätöksiä saamieni tutkimustulosten pohjalta ja työni kuudennessä pohdin Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistä sekä sen viestintää tutkimustulosten valossa, kytkien tutkimukseni aiheesta tehtyyn aiempaan tutkimukseen sekä yleisten kirjastojen kansalliseen kontekstiin. Työni päätän lähteideni esittelyyn. Tutkimukseni liitteenä on

Oulun kaupunginkirjaston tapahtumien kävijä- sekä tapahtumamäärät vuodelta 2016, sekä toteuttamieni haastatteluiden kysymysrunko.

2 TAPAHTUMAJÄRJESTÄMINEN SEKÄ TAPAHTUMAVIESTINTÄ YLEISISSÄ KIRJASTOISSA

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni kannalta keskeisimmät käsitteet. Käsittelen myös yleisötapahtumia yleisissä kirjastoissa sekä aiheesta aiemmin tehtyä tutkimusta. Luvun tarkoitus on taustoittaa tutkimustani sekä avata sen keskeiset käsitteet.

2.1 Yleinen kirjasto

Kirjastolaki määrittää yleisen kirjaston kunnan järjestämäksi kaikille väestöryhmille tarkoitetuksi kirjastolaitokseksi, jota koskevasta kirjastopolitiikasta sekä sen kehittämisestä vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Aluehallintoviraston tehtävänä on seurata ja arvioida yleisiä kirjastoja koskevien valtakunnallisten kirjastopoliittisten tavoitteiden toteutumista, seurata ja arvioida toimialueensa yleisten kirjastojen toimintaa sekä yleisten kirjastojen sekä paikallisia, alueellisia, valtakunnallisia kuin kansainvälisiäkin kehittämishankkeita. Yleisten kirjastojen tehtäväksi kirjastolaki määrittää tarjota pääsyn aineistoihin, tietoihin sekä kulttuurisisältöihin, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua sekä opastusta tiedonkäyttöön sekä hankintaan, tarjota tiloja kansalaistoimintaan, harrastamiseen, työskentelyyn ja oppimiseen sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Laki myös määrittää että yleisellä kirjastolla tulee olla tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö tälle määrättyjen tehtävien toteuttamiseksi. (Kirjastolaki 1492/2016.)

2.2 Tapahtumajärjestäminen

Tarkan määritelmän antaminen termille ”tapahtuma” on hankalaa, parhaimmillaankin tulos on lakea. Sivistyssanakirja määrittää tapahtuman niin asiaksi, joka tapahtuu, kuin julkiseksi tilaisuudeksi, jossa on ennalta ilmoitettua ohjelmaa. (Suomisanakirja 2017.)

Käsitteen avaaminen ja käsittely helpottuu tapahtuman kontekstin ollessa yleinen kirjasto. Tapahtuma yleisen kirjaston kontekstissa merkitsee Juntusen ja Saartin mukaan (2014, 60-61) järjestettyä yleisötapahtumaa kirjaston tiloissa, joiden tavoitteena on tehdä kirjaston toimintaa tunnetuksi sekä edistää kirjaston perustehtäviä, jotka on määritelty kirjastolaissa. (Kirjastolaki 1492/2016.)

Kirjastossa järjestettävien tapahtumien kirjo on laaja. Tyypillisesti ne rakentuvat kirjaston kokoelmien ympärille, joista esimerkkeinä toimivat erilaiset satutunnit, kirjavinkkaukset sekä lukupiirit. Yleisten kirjastojen tapahtumiksi lasketaan myös tiedonhaun ohjaukset, informaatiolukutaidon opetus, kirjallisuustapahtumat, musiikkikonsertit, erilaiset keskustelutilaisuudet sekä taidenäyttelyt. (Juntunen & Saarti 2014, 61-66.) Osallistujille tapahtumat tarjoavat mahdollisuuden tutustua kirjaston tarjoamiin aineistoihin ja palveluihin sekä mahdollisuuden virkistäytyä sekä kokea elämyksiä. (Juntunen & Saarti 2014, 61-66.) Uotila kuvaa elämystä jonain arkielämästä sekä tavanomaisesta kokemisesta poikkeavana positiivisena kokemuksena, joka haastaa yksilön ajattelua ja stimuloi tämän mielikuvitusta. (Uotila 2015, 155-156.)

Tapahtumajärjestäminen tässä kontekstissa kattaa kirjaston tiloissa järjestettävän tapahtuman suunnittelun, tapahtuman viestinnän, tapahtumaan mahdollisesti varatun budjetin sekä työvoiman allokoinnin, tapahtuman markkinoinnin, itse tapahtuman sekä lopuksi tapahtuman arvioinnin. Tapahtuma sekä sen praktinen toteuttaminen tulisi nähdä verkostomaisena prosessina, jossa eri työvaiheiden avulla pyritään järjestämään mahdollisimman onnistunut yleisötapahtuma kirjaston tiloissa. (Juntunen & Saarti 2014, 67-69)

2.3 Tapahtumaviestintä

Jotta voidaan määrittää käsite tapahtumaviestintä, on aluksi avattava käsite viestintä. Teoksessaan *Merkkien kieli* John Fiske esittää viestintää olevan muun muassa kahdenkeskinen keskustelu, televisio, informaation levitys kuin hiustyylitkin. (1992, 13.) Fiske esittää teoksessaan viestinnän olevan yleisen määritelmän mukaan viestien välityksellä tapahtuvaa sosiaalista vuorovaikutusta. (1992, 14.) Osmo A. Wiio taas määrittää teoksessa *Johdatus Viestintään* viestinnän olevan sanomien tai tietojen

vaihdantaa, joka on ihmislaajille tyypillisimpiä ja omintakeisimpia toimintoja. (2000, 13) Wiion näkemyksen mukaan viestintä on ensisijaisesti käyttäytymistä, jonka kontekstissa ihmisen tärkein keino viestiä on kieli. (2000, 13.)

Tutkimukseni kontekstissa viestintä voidaan käsittää yleisen kirjaston organisaationa toteuttamaa ulospäin suuntautuvaa viestintää potentiaaliselle asiakaskunnalleen, jota toteutetaan kirjaston käytettävissä olevien viestintäkanavien välityksellä. Näitä kanavia ovat muun muassa sanomalehtimainonta, erilaisten kunnallisten tiedonvälityskanavien hyödyntäminen, erilaiset sosiaalisen median välineet kuin fyysiset paperimainoksetkin, joita voi voidaan asettaa näkyville kirjaston tiloihin. Kirjastojen ulospäin suuntautuvaa viestintää voidaan ajatella markkinointiviestintänä, jonka tarkoitus on markkinoida kirjaston ydintoimintaa, palveluja sekä kokoelmia joko jo olemassaoleville tai potentiaalisille uusille asiakkaille. Markkinointi taas on kaupallisesta maailmasta lainattu termi, joka sisältää ajatuksen tuotteesta sekä sen myymisestä mahdollisimman laajalle asiakaskunnalle, mikä yleisten kirjastojen kontekstissa olisi oppimisen, sivistyksen ja kansalaisuuteen osallistamisen edistämistä (Juntunen & Saarti 2014, 26). Saartin ja Juntusen mukaan kirjaston perustehtävä liittyy dokumentteihin sekä niiden järjestämiseen että käyttöön saattamiseen (2014, 17). Kirjastojen toiminnan tarkoituksena on Saartin ja Juntusen mukaan auttaa käyttäjiä löytämään nopeasti ja tehokkaasti tarvitsemansa dokumentit, jonka vuoksi kirjastojen tulisi tuoda esille teoksia sekä markkinoida niitä ja niiden sisältöjä käyttäjille (2014, 18).

Tapahtumaviestintä itsessään tarkoittaa tutkimuksessani yleisten kirjastojen järjestämien tapahtumien markkinointia. Yleisten kirjastojen tiloissa järjestettävät tapahtumat ovat yksi tapa markkinoida kirjaston toimintoja, mutta niitä tulisi myös ajatella omina itsenäisinä tapahtuminaan, joilla on omat tarpeensa ulospäin suuntautuvalla viestinnällä. Tapahtumaviestintä on onnistuessaan tehokas väline herättää potentiaalisten asiakkaiden mielenkiinto sekä osallistaa heidät erilaisiin kirjaston tiloissa järjestettyihin tapahtumiin, joka palvelee samalla kirjastossa järjestettyjen toimintojen sekä ydintehtävän etua. Tapahtuman luonteesta riippuen tapahtumaviestinnän kohderyhmä voi olla joko rajattu tiettyjen parametrien mukaan tai koko kirjaston potentiaalinen käyttäjäkunta.

2.4 Viestinnän vaikuttavuus

Viestinnän vaikuttavuuden määrittäminen sekä sen mittaaminen on vaikeaa. Osmo A. Wiio toteaa viestinnän yleensä epäonnistuvan, paitsi sattumalta (2009, 12). Viestinnän hyötysuhteeksi Wiio mainitsee tyypillisesti nolasta viiteen prosenttiyksikköä, harvemmissa ja edullisimmissa tilanteissa hyötysuhde saattaa mahdollisesti nousta viiteenkymmeneen prosenttiyksikköön (2009, 12).

Miten sitten tapahtumaviestinnän vaikuttavuutta yleisissä kirjastoissa mitataan? Näkemykseni mukaan varmin keino mitata viestinnän vaikuttavuutta on tarkkailla kirjaston tilojen sekä tapahtumien kävijämääriä. Kirjastoissa kävijämääriä voidaan mitata joko sähköisin tai manuaalisin laskurein, kuten Oulun kaupunginkirjasto näitä mittauksia toteuttaa. Tällä metodilla saatuja tuloksia voidaan verrata aiempiin verrokkipäiviin, jotta saadaan mahdollinen kuva siitä, kuinka kirjaston tiloissa järjestetty tapahtuma on vaikuttanut kirjaston kävijämääriin kyseisenä ajankohtana. Eräs tapa tutkia viestinnän vaikuttavuutta on seurata tapahtumien osallistujamääriä eri sosiaalisissa medioissa, esimerkiksi Facebookissa. Tämä tapa ei ole aukoton, koska se ei käytännössä sitouta sosiaalisessa mediassa tapahtumaan ilmoittautunutta ihmistä saapumaan fyysisesti paikalle, seikka joka tulee esille tapaustutkimukseni tuloksia koskevassa luvussa.

2.5 Tapahtumat yleisissä kirjastoissa

Yleisten kirjastojen tilat ja käytössä olevat kokoelmat määrittävät usein järjestettävien tapahtumien koon ja luonteen. On ymmärrettävää että resursseiltaan, tiloiltaan sekä kokoelmiltaan laajemmat kaupunginkirjastot kykenevät järjestämään tiloissaan luonteeltaan ja kokoluokaltaan monipuolisimpia tapahtumia kuin esimerkiksi pienten paikkakuntien kirjastot tai sivukirjastot.

Millaisia tapahtumia kirjastojen tiloissa voidaan sitten järjestää? Perinteisesti yleisten kirjastojen tapahtumat on kytkeytyneet näiden kokoelmiin, erityisesti kauno- ja tietokirjallisuuden kokoelmiin. Erilaiset lapsille suunnatut satutunnit, nuorille sekä lapsille suunnatut kirjavinkkaukset sekä yleensä aikuisille suunnatut lukupiirit ovat

tuttuja monien isojen sekä pienempien kirjastojen tapahtumavalikoimasta. Näitä kirjaston kokoelmiin perustuvia tapahtumia voidaan järjestää kirjaston omissa tiloissa tai rajoitetusti jalkauttaa esimerkiksi koulujen ja päivä- sekä hoitokotien tiloihin. Kirjastoesittelyillä taas markkinoidaan kirjastopalveluita, näiden tavoitteena on saada kirjastoon uusia käyttäjiä ja lisätä uusien sekä vanhojen asiakkaiden kirjaston käyttötaitoja (Juntunen & Saarti 2014, 61).

Yleisluontoiset kirjallisuustapahtumat taas ovat luonteeltaan spesifejä, keskittyen joko kirjailijavierailuihin, tietyn kirjailijan tuotantoa esitteleviin seminaareihin ja alueellista tai kansallista kirjallisuutta esitteleviin tilaisuuksiin. Samoin kuin musiikkitapahtumissa, kirjallisuustapahtumat saattavat syventää asiakkaan kokemusta tiettyjen kirjailijoiden teoksista sekä kirjallisuudesta kokonaisuudessaan, tarjoten siten merkityksellisiä elämyksiä asiakkaalle (Juntunen & Saarti 2014, 63-64).

Musiikkiin liittyvät tapahtumat ovat myös osa kirjastojen tapahtumakirjoa. Erilaiset näyttelyt, artistivierailut ja musiikkikerhot sekä konsertit kuuluvat kirjastojen musiikkitapahtumiin. Samoin kuin kirjallisuustapahtumissa, musiikkitapahtumissa korostuu elämysten tarjoaminen kirjaston asiakkaalle. Musiikkitapahtumien tavoitteena on lisätä kirjastojen musiikkiaineiston käyttöä sekä lainausta, samoin kuin kirjallisuustapahtumien tarkoitus on lisätä kauno- ja tietokirjallisen aineiston käyttöä (Juntunen & Saarti 2014, 63-64). Kirjaston tilat aiheuttavat kuitenkin mahdollisia rajoituksia musiikkitapahtumien järjestämiselle, johtuen näiden tapahtumien usein äänekkästä luonteesta. Huomioitavaa on mielestäni myös se, että isommilla kirjastoilla saattaa olla käytössään erityisesti musiikki- ja yleisötapahtumille osoitetut tilat, joita pienemmillä kirjastoilla taas ei ymmärrettävästi ole. Erilaiset kulttuuri- ja taidetapahtumat, esitelmät sekä keskustelupiirit ovat myös kirjaston tiloihin soveltuvia tapahtumia, näiden tilavaatimusten ollessa esimerkiksi seminaareja sekä musiikkitapahtumia pienemmät.

Yleiset kirjastot eivät järjestä tapahtumia pelkästään omien henkilöstö- ja viestintäresurssiensa puitteissa. Saartin ja Juntusen mukaan erilaiset yhdistykset, järjestöt sekä yleishyödylliset toimijat ja organisaatiot, esimerkiksi kansalaisopistot ja oppilaitokset, järjestävät tapahtumia yleisten kirjastojen tiloissa (2014, 66). Myös tapaustutkimukseni kohde, Oulun kaupunginkirjasto, järjestää erilaisia tapahtumia

yhteistyössä yhdistysten sekä järjestöjen kanssa. Oulun kaupunginkirjaston aktiivinen yhteistyötoiminta ulkopuolisten toimijoiden kanssa kaupunginkirjaston tapahtumatuotannossa kävi selkeästi ilmi keräämäni tutkimusaineiston perusteella. Tämän kaltainen yhteistyö on omiaan vahvistamaan kumppanuuksia erilaisten kansalaisjärjestöjen sekä paikallisten toimijoiden ja kirjaston kanssa. Yhteistyö tuo mukanaan myös synergiaetuja liittyen viestintään, yhteistyökumppanien tuodessa mukanaan tapahtumaan omat viestintäkanavansa sekä yhteistyöverkostonsa.

2.6 Aiempi tutkimus

Yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämisestä on maassamme tehty vähän tutkimusta, kansainvälisesti aihetta on käsitelty lähinnä tieteellisten artikkeleiden muodossa. Maassamme on tehty hieman runsaammin erilaisia kirjastojen tapahtumajärjestämistä sekä sen viestintää koskevia oppaita.

Tutkimukseni kannalta eräs mielenkiintoisimmista kirjastotapahtumia koskevista oppaista on Hanna Jakun (2015) Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistä sekä sen viestintää koskeva *Kirjastotapahtumien opas – Aluekirjastoista koko perheen kulttuurikeskuksia*. Opas on laadittu ”Aluekirjastoista koko perheen kulttuurikeskuksia”-hankkeen puitteissa ja sen tarkoitus on kehittää Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatoimintaa sekä henkilökunnan osaamista tapahtumien järjestämisessä (2015, 2). Opas keskittyy erityisesti Oulun kaupunginkirjaston praktiseen tapahtumatuotantoon ja sen puitteissa toteutettavaan tapahtumaviestintään, mutta oppaassa listataan myös Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatuotannon periaatteita sekä Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatuotannosta vastaavan Tapahtumatiimin toimintaa sekä kokoonpanoa. Jakun laatiman oppaan aiheet käsittelevät tapaustutkimukseni kohdetta sekä sille myöhemmin asettamiani tutkimuskysymyksiä, voidaan siis katsoa tämän olevan lähteenä erittäin relevantti koskien tutkimuksen kohdetta sekä sen tapahtumajärjestämistoimintaa ja tapahtumaviestintää. Tulen käyttämään tätä opasta lähteenäni työni myöhemmissä luvuissa.

Toinen työssäni käyttämä merkittävä lähde on Arja Juntusen ja Jarmo Saartin (2014)

teos *Ulos kirjastosta*, joka käsittelee kirjastojen markkinointiviestintää. Teoksessaan Juntunen ja Saarti käsittelevät yleisten kirjastojen markkinointiviestintää muun muassa asiakaspalvelun, brändikuvan sekä tapahtumajärjestämisen näkökulmasta. Linaan työssäni erityisesti kirjan tapahtumajärjestämistä ja viestintää käsittelevää lukua *Elämää kirjastoihin – kirjaston tapahtumamarkkinointi* (2014, 58-67).

Yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämisestä on tehty tutkimusta Oulun yliopistossa sekä Oulun ammattikorkeakoulussa. Marjaana Turpeisen Oulun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelmaan tekemä opinnäytetyö *Laulava pupujussi ja satusetä Antero Wiitaunionin aluekirjastoissa – lasten tapahtuman järjestäminen Wiitaunionin aluekirjastossa* (2017) on näistä tuorein. Turpeinen käsittelee opinnäytetyössään yleistä kirjastoa tapahtumajärjestäjänä sekä yleisen kirjaston tapahtumamarkkinointia (2017, 11-21). Tapausesimerkkinä Turpeisen tutkimuksessa toimii Wiitaunionin aluekirjastot, joihin kuuluvat Pihtiputaan sekä Viitasaaren yleiset kirjastot, joiden ”Innostusta kirjojen maailmaan alle kouluikäisille”-hankkeen puitteissa (2017, 7-10) Turpeinen järjesti Pihtiputaan sekä Viitasaaren kirjastoissa vuonna 2016 kaksi kirjastojen lapsiasiakkaille suunnattua tapahtumaa (2017, 16-25). Turpeisen työ on käsittelee käytännönläheisesti kirjastojen tapahtumajärjestämistä sekä tapahtumaviestintää, kirjoittajan ollessa olennaisessa organisatorisessa sekä toteuttavassa roolissa kahden toteutuneen kirjastotapahtuman puitteissa. Turpeinen käsittelee opinnäytetyössään samoja aihepiirejä kuin minä tutkimuksessani, mutta peilaten näitä aiheita käytännön tapausesimerkkien kautta.

Toinen kiinnostava opinnäytetyö on Marja-Terttu Vähäkankaan Oulun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelmaan tekemä *Kuva ja sana-taidenäyttely – räätälöityä sisällöntuotantoa kirjastoon* (2012). Samoin kuin aiemmin esittelemässäni Turpeisen opinnäytetyössä, Vähäkangas esittelee yleisen kirjaston kontekstissa tapahtuvaa tapahtumajärjestämistä praktisen tapausesimerkin kautta, Oulun kaupunginkirjaston tiloissa kesällä 2012 järjestetyn Kuva ja Sana-taidenäyttelyn toimiessa tapausesimerkkinä (2012, 9-10). Poiketen Turpeisen opinnäytetyöstä, Vähäkangas käsittelee työssään laajasti kirjaston kontekstissa järjestettävän tapahtuman markkinointiviestintää (2012, 29-42).

koulutusohjelmaan tekemä opinnäytetyö *Tapahtumatuotannon organisointi Helsingin kaupunginkirjastossa* (2010) käsittelee Helsingin kaupunginkirjaston tapahtumatuotantoa sekä sen organisointia. Työssään Helteen tavoitteena oli löytää tehokas malli organisoida tapahtumatuotantoa Helsingin kaupunginkirjastossa, jonka tapahtumakoordinaattorina Helle toimi (2010, 4-7). Helteen työssä korostuu ajatus kilpailusta kuntalaisten, kirjaston asiakkaiden, vapaa-ajasta, johon Helsingin kaupunginkirjaston tulisi vastata tapahtumatuotannollaan (2010, 4). Työssään Helle tutkii Tampereen, Turun sekä Kouvolan kaupunginkirjastojen tapahtumatuotantoa, pyrkien rakentamaan näiden esimerkkien pohjalta Helsingin kaupunginkirjastolle tehokkaan tapahtumatuotantomallin, joka vastaisi Helsingin kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistä koskevia tarpeita (2010, 29-53). Helteen tutkimus on mielenkiintoinen sen organisatorisen painotuksensa vuoksi, jota muissa tässä esittelemissäni tutkimuksissa on vain ohimennen sivuttu. Helteen tutkimuksessaan esittelemät mahdolliset organisaatiomallit ja ajatukset vertautuvat mielenkiintoisella tavalla myös Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatuotantoon ja etenkin tätä tuotantoa toteuttavaan tapahtumatiimiin, jota käsittelemän työssäni laajemmin myöhemmissä luvuissa.

Merkittävin käsittelemästäni aiheesta tehty kotimainen akateeminen tutkimus on Tiina Löfbergin Oulun yliopiston informaatiotutkimuksen laitokselle tekemä pro gradu-työ *Tapahtumatuotanto kirjastossa: tapaustutkimus Riihimäen kaupunginkirjastossa* (2012). Löfberg käsittelee työssään yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämistä tapausesimerkkinä toimivan Riihimäen kirjaston kautta. Löfbergin tutkimus on pro gradu-työnä laajempi kuin oma tutkimukseni ja myös sen tutkimusmenetelmät ja yleiset painotukset ovat laajemmat. Löfberg käsittelee työssään Riihimäen kirjaston henkilökunnan kokemuksia tapahtumajärjestämisestä osana päivittäistä kirjastotyötä sekä asiakkaiden kokemuksia kirjaston tiloissa järjestettävistä tapahtumista, aineisto on kerätty henkilökunnalle suoritettuna teemahaastatteluna sekä asiakkaille suunnatulla asiakaskyselyllä. Tulosten tueksi Löfberg käytti myös dokumenttianalyysia koskien Riihimäen kaupunginkirjaston kaunotiimin toimintasuunnitelmia sekä kokousasiakirjoja (2012, 42-70.). Tutkimuksensa pohdinnassa Löfberg toteaa tapahtumajärjestämisen olevan merkittävä osa Riihimäen kaupunginkirjaston toimintaa ja osana tutkimusta suoritettu asiakaskysely puolsi tätä seikkaa (2012, 74-75.). Eräs mielenkiintoisimmista Löfbergin

tutkimuksessa esiinnousevista ajatuksista on kirjaston näkeminen laajemmassa kontekstissa eräänlaisina monitoimitalona ja perinteisestä kirjastotilasta ulkoistettuna esimerkiksi kauppakeskuksen tiloihin (2012, 75-76), nämä ajatukset kytkeytyvät aiemmassa alaluvussani tekemiin huomioihin elämyksellisyydestä sekä seuraavassa luvussani käsittelemiini yleisten kirjastojen uusiin haasteisiin. Löfbergin tutkimus eroaa omasta tutkimuksestani sekä laajuutensa että tiettyjen painotusten osalta, Löfbergin kiinnittäessä huomiota myös asiakkaiden näkemyksiin kirjastotapahtumien merkityksestä, kun taas oma tutkimukseni keskittyy Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen ja sen toteuttamisen periaatteisiin sekä tätä koskevaan viestinnälliseen toimintaan.

2.7 Yhteenveto

Tässä luvussa käsittelin tutkimukseni keskiössä oleviin käsitteisiin sekä termeihin, jotta myöhemmin käsittelemäni tutkimuskysymykset sekä tutkimukseni tulokset voitaisiin kytkeä suurempiin yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämistä sekä tapahtumaviestintää koskeviin kysymyksiin. Jotta tapaustutkimukseni kohteena olevan Oulun kaupunginkirjaston ja yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämistä sekä niiden viestintää voitaisiin käsitellä kattavasti ja mielekkäästi, on mielestäni syytä ymmärtää näiden taustalla olevia yleisiä käsitteitä sekä tarkastella aiempaa aiheesta tehtyä tutkimusta.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsittelem tutkimukseni praktista toteutusta sekä tutkimukseni pohjana toimivia tutkimuskysymyksiä sekä ajatuksiani että pyrkimyksiäni niihin liittyen. Ensimmäisessä alaluvussa esittelen tutkimukselleni määrittämät tutkimuskysymykset. Toisessa alaluvussa esittelen valitsemani tutkimusmetodin. Kolmannessa alaluvussa esittelen tapaustutkimukseni kohteena olevaa Oulun kaupunginkirjastoa sekä sen toimintaa. Neljäs ja viimeinen alaluku käsittelee tutkimukseni keskiössä olevan Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistä ja viestintää koskevan aineiston keruuta.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimukseni johdannossa käsittelin kirjastoalaa 2010-luvulla kohtaamia haasteita sekä uudenlaisia vaatimuksia koskien niin kirjastojen toimintakulttuuria kuin perustehtäviäkin. Alati tiukentuva julkinen talous, johon vuotaa alati piirteitä ja toimintatapoja kaupallisilta aloilta, digitalisaation aiheuttamat muutospaineet sekä asiakaskunnan muuttuvat tarpeet ovat esiintyneet kirjastoalan ammattilaisten kauhuskenaarioissa viime vuosien aikana, on jopa esitetty kirjastotyöntekijöiden ammattikunnan katoavan suurella todennäköisyydellä seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana (Juntunen & Saarti 2014, 7). Jukka Relanderin ja Jarmo Saartin mukaan aiemmin välttämättöminä pidettyjä julkisia palveluita on alettu arvostella kuluerinä tai ylellisyyksinä, joiden joukossa kirjastot eivät ole poikkeuksellisessa asemassa (2015, 7). Relanderin ja Saartin mukaan samaan aikaan on voimistunut keskustelu kirjastosta keskeisenä yhteiskunnallisena toimijana sekä tilana (2015, 7). On siis selvä että yleisten kirjastojen asema perinteisinä, julkisrahoitteisina kirjavarastoina sekä analogisina tietopankkeina on uhattuna, uusia toimintatapoja olisi kehitettävä.

Mutta miten yleisiä kirjastoja voitaisiin kehittää? Miten yleisten kirjastojen vetovoimaa ja yhteiskunnallista asemaa olisi mahdollista parantaa? Uusien toiminta- ja viestintätapojen kehittäminen yleisten kirjastojen kontekstissa on ajankohtainen haaste, mutta keskittyminen pelkästään kirjastojen yleiseen digitalisaatioon olisi mielestäni virheellistä. Suomen yleisten kirjastojen jo olemassaolevat kokoelmat sekä yleiset voimavarat olisi syytä valjastaa kirjastolaitoksen kansallisen aseman, tehtävän sekä arvon parantamiseksi, tässä tehtävässä näen erääksi keinoksi yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämisen. Ottaen huomioon yleisten kirjastojen lakisääteiset, yleissivistävyyttä sekä kansalaisten tasa-arvoisuutta korostavat tehtävät, yleisten kirjastojen tiloissa järjestettävät yleisötapahtumat voisivat tuoda merkittävää lisäarvoa yleisten kirjastojen toiminnalle sekä perustehtäville, samalla myös parantaen näiden houkuttelevuutta jo olemassaolevien sekä mahdollisten uusien asiakkaiden silmissä. Yleiset kirjastot tarjoavat niin sanotusti ”matalan kynnyksen” julkista palvelua, jonka tarjoamia palveluita on potentiaalisen asiakkaan helppo lähestyä sekä käyttää. Kirjastojen tapahtumajärjestämistä pitäisikin mielestäni lähestyä yleisten kirjastojen matalan kynnyksen markkinointiviestintänä, keinona esitellä kirjastojen tarjoamia palveluita sekä tiloja. Kirjastojen tilojen, palveluiden sekä tapahtumien maksuton ja

tasa-arvoinen luonne tukevat esittämäni ajatusta.

Vaikka tutkimukseni kytkeytyy vahvasti valitsemani tapausesimerkin, Oulun kaupunginkirjaston, tapahtumajärjestämistoimintaan sekä sen viestintään, on pyrkimykseni tarjota Suomen yleisten kirjastojen kontekstissa yleistettävissä olevia ajatuksia sekä toimintamalleja koskien kirjastojen tapahtumajärjestämistä sekä tapahtumaviestintää.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Mitkä periaatteet koskevat tapahtumajärjestämistä Oulun kaupunginkirjastossa?
2. Miten tapahtumajärjestämistä toteutetaan Oulun kaupunginkirjastossa?
3. Miten tapahtumajärjestämiseen liittyvää viestintää toteutetaan Oulun kaupunginkirjastossa?

3.2 Tutkimusmetodi

Tutkimusmetodikseni valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun. Eskola ja Suoranta (1998, 63) toteavat teemahaastattelussa haastattelun aihepiirin olevan etukäteen määrätty, mutta strukturoidulle haastattelulle tyypilliset kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Teemahaastattelussa haastattelijalla on käytössään jonkinlainen tukilista käsiteltävistä asioista, mutta ei valmiita kysymyksiä (Eskola & Suoranta 1998, 63). Tutkimukseni liitteenä oleva haastattelurunko on koostettu litteroimastani haastattelumateriaalista jälkikäteen.

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan teemahaastattelua tutkimusmenetelmänä puoltaa tilanne, jossa ei tiedetä millaisia vastauksia haastattelussa tullaan saamaan. Teemahaastattelu on myös käypä metodi, kun halutaan kartoittaa haastattelun kohteen omia kokemuksia käsiteltävästä aiheesta sekä syventää tietoa käsiteltävistä asioista (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35).

Toteuttamani teemahaastattelut olivat myös ryhmähaastatteluita, joista ensimmäiseen osallistui kolme Oulun kaupungin kirjaston työntekijää, toiseen haastatteluun puolestaan kaksi työntekijää. Alasuutari toteaa ryhmäkeskustelun kiertyvän sen ympärille, mikä yksilöille on yhteistä ryhmän jäsenenä (1993, 152). Tällöin keskustelu ei jää vain haastattelijan ja haastateltavan väliseksi kysymys-vastaus-muotoiseksi haastatteluksi, vaan tutkija voi jopa jäädä kysymyksineen sivuun, haastateltavien alkaessa kysellä asioita toisiltaan sekä pohtia ryhmälle ominaisia suhtautumistapoja (1993, 152). Metodini käyttämä teemahaastattelu sopi mielestäni tutkimuksessani määrittelemieni tutkimuskysymysten lähestymiseen. Muotona teemahaastattelu on huomattavasti useita muita haastattelumuotoja joustavampi, mahdollistaen spontaanit täydentävät kysymykset sekä haastateltavien mahdollisen vapaan assosiaation toteuttamissani pienryhmähaastatteluisa. Teemahaastattelu eroaa Eskolan ja Suorannan määritelmästä strukturoidusta haastattelusta sen vapaamuotoisen luonteensa puolesta. Strukturoidussa haastattelussa kysymyksen muotoilu ja järjestys on kaikille haastateltaville sama, samoin vastausvaihtoehdot ovat jo olemassa haastateltaville (Eskola & Suoranta 1998, 64). Puolistrukturoitu teemahaastattelu puoltaa paikkaansa tutkimuksessani, koska halusin kannustaa haastateltaviani vapaaseen keskusteluun aiheen tiimoilta, ilman että olisin esittänyt samoja kysymyksiä kaikille haastateltavilleni.

Koska valitsin haastateltavakseni Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatuotannosta ja sen viestinnästä vastaavia henkilöitä, oli teemahaastattelu metodina mielestäni sovelias tutkimukseni aineiston keräämiseen. Tähtäsin haastatteluaineistoni keräämisessä mahdollisimman vapaaseen keskustelutilanteeseen haastateltavieni kanssa, näin pystyin korostamaan haastattelutilanteessa aiemmin mainitsemieni assosiativisia piirteitä sekä saavuttamaan tunnelmaltaan vapaan ilmapiirin. En myöskään pystynyt ennakoimaan haastateltavien mahdollisesti aihepiiriä koskevia vastauksia tai mielipiteitä vaan pyrin saamaan aiheesta mahdollisimman syventäviä sekä aihepiiriä avaavia vastauksia. Itse haastattelutilanteessa minulla oli merkittynä ainoastaan teemat, joita haastatteluissa tulisi käsitellä haastateltavien kanssa. Kysymykset syntyivät spontaanisti haastattelutilanteessa haastateltavien kanssa, kysymysten muotoutuessa haastateltavien vastausten perusteella.

Kvantitatiivinen kyselytutkimus ei mielestäni sopinut tutkimukseni puitteisiin, koska tutkimukseni keskiöön valitsemani henkilöt vastaavat nimenomaan Oulun

kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisestä, sen yleisistä periaatteista ja suuntaviivoista sekä siihen liittyvästä viestinnästä. Koska haastatteleman joukko oli lukumäärällisesti pieni, en kokenut kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien käyttöä mielekkääksi. Jos tutkimukseni kohteena olisi ollut Oulun kaupunginkirjaston koko henkilökunta, tällöin kvantitatiiviset menetelmät olisivat olleet relevantit käyttöä.

Haastateltavikseni valitsin Oulun kaupunginkirjaston kirjastotoimen apulaisjohtaja Maija Sarasteen, tiedottaja Laura Paloheimon sekä tieto- ja kokoelmapalveluiden palvelupäällikön Heidi Karhun. Haastateltavat henkilöt valitsin heidän ollessa merkittävässä osassa Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisessä sekä sen viestinnässä, Maija Sarasteen ollessa Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatiimin puheenjohtaja, Heidi Karhun toimiessa tapahtumatiimin johdossa ja Laura Paloheimon vastatessa Oulun kaupunginkirjaston tiedotuksesta. Haastateltavilta on saatu lupa heidän nimiensä sekä työtittleidensä käyttöön tutkimuksessani.

3.3 Tapaustutkimuksen kohteen esittely

Oulu on Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa sijaitseva kaupunki, jonka väkiluku vuonna 2015 oli noin 198 525 henkilöä (Tilastokeskus 2017). Vuonna 1877 Kansankirjastona toimintansa aloittaneen (Niskala 2007, 14-15) Oulun kaupunginkirjastoon kuuluu pääkirjaston ohella 24 sivukirjastoa sekä kolme kirjastoautoa, joiden lisäksi Oulun kaupunginkirjasto toimii Pohjois-Pohjanmaan maakuntakirjastona, erityistehtävänään pohjoispohjalaisen kulttuurin edistäminen (Oulun kaupunginkirjasto 2017). Oulun kaupunginkirjasto kuuluu OUTI-kirjastoverkkoon, johon kuuluu 15 kunnan- ja kaupunginkirjastoa Oulun läänin alueella (OUTI-kirjastojen toimintavuosi 2015, 1). Vuonna 2015 Oulun kaupunginkirjaston käyntimäärät olivat yhteensä 1 823 116 käyntikertaa. Vuonna 2015 Oulun kaupunginkirjastossa järjestettiin 842 tapahtumaa, joiden kävijämäärä oli yhteensä 26 476 kävijää. (OUTI-kirjastojen toimintavuosi 2015, 4.). Vuonna 2016 käyntimäärät olivat 1 871 774 käyntikertaa, tapahtumia järjestettiin Oulun kaupunginkirjastossa 1106 kertaa, joiden kävijämäärä oli yhteensä 27 639 kävijää (kts. Liite 1).

Oulun kaupunginkirjastossa on käytössä aluemalli, jossa kaupungin alue on jaettu neljään eri alueeseen, jotka ovat keskinen, pohjoinen, itäinen ja eteläinen alue. Oulun

pääkirjasto toimii seitsemän kirjastoa, kolme kirjastoautoa sekä keskustan palvelukeskuksen kirjaston kattavan keskisen alueen aluekirjastona. Seitsemän kirjastoa kattavan pohjoisen alueen aluekirjastona toimii Haukiputaan aluekirjasto. Kuusi kirjastoa kattavan itäisen alueen aluekirjastona toimii Kiimingin aluekirjasto ja neljä kirjastoa kattavan eteläisen alueen aluekirjastona toimii Oulunsalon aluekirjasto (Oulun kaupunginkirjasto 2017.). Aluekirjastomalli heijastuu myös Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatiimin toimintaan sekä kokoonpanoon. Jakun mukaan kuukausittain kokoontuva Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatiimi toimii kirjaston järjestämien tapahtumien ja tilaisuuksien koordinoijana, sen toimintaan osallistuu jäseniä kaikilta neljältä alueelta (2015, 4-5). Tapahtumatoimintaa kehitetään vuositason käyttäen apuna tapahtumavuosikelloa, johon merkitään tärkeimmät tapahtumateemat, paikalliset tapahtumat sekä festivaalit, kirjastoilla on myös mahdollisuus tarkentaa vuosikelloa oman toimintansa ja asiakaskuntansa näkökulmasta. Vuosikellon tarkoitus on lisätä Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen suunnitelmallisuutta ja vahvistaa sen johdonmukaisuutta koko kirjastoverkon mittakaavassa (Jakku 2015, 5-6.).

3.4 Tutkimusaineisto

Toteutin tutkimukseni taustana toimivan haastattelumateriaalin nauhoittamisen kahdessa osassa keväällä 2016. Toteutin 6.4.2016 Oulun pääkirjaston tiloissa ryhmähaastattelun, johon osallistuivat kirjastotoimen apulaisjohtaja Maija Saraste, palvelupäällikkö Heidi Karhu sekä kaupunginkirjaston tiedottaja Laura Paloheimo. Tämän haastattelun teemana oli Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestäminen ja tapahtumamarkkinointi. Ryhmähaastattelu käsitteli yleisluontoisesti Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen historiaa, nykyhetkeä, periaatteita sen taustalla sekä käytännön järjestämistä, tapahtumatiimin toimintaa sekä tapahtumaviestintää. Toteutin 10.4.2016 toisen aineistonani toimivan ryhmähaastattelun Oulun pääkirjaston tiloissa. Tällä kertaa haastateltavinani olivat kirjastotoimen apulaisjohtaja Maija Saraste sekä tiedottaja Laura Paloheimo, kyseisen haastattelun teemana oli Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestintä sekä sen vaikutukset. Molemmat haastattelut toteutettiin suljetussa tilassa, tilanteisiin ei ollut pääsyä tilanteen ulkopuolisille henkilöille. Aiemmassa metodiluvussa kirjoitin haastatteluiden olleen luonteiltaan kvalitatiivisia teemahaastatteluita, joita tulen tulkitsemaan menetelmänäni

sisällönanalyysi. Kynkään ja Vanhasen mukaan sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata tutkimusmateriaali tiivistetyssä, pelkistetyssä ja yleisessä muodossa, yhtenäistä ohjetta sisällönanalyysin toteuttamiseen ei ole (1999, 4-5). Tuomen sekä Sarajärven mukaan sisällönanalyysillä pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka voi kytkeä tutkimuksen tulokset käsiteltävän ilmiön kontekstiin sekä muihin aihetta koskeviin tutkimuksiin (2002, 105). Ensimmäisen toteuttamani haastattelun kokonaiskesto oli 47 minuuttia ja 25 sekuntia, toisen haastattelun kokonaiskesto taas 13 minuuttia ja kaksi sekuntia. Haastatteluja varten koostamani haastattelurunko on tämän tutkimuksen liitteenä.

Toteuttamieni haastatteluiden lisäksi olen käyttänyt tutkimusaineistonani ja lähteinäni kirjastotoimen apulaisjohtaja Maija Sarasteen minulle toimittamaa materiaalia, johon kuuluvat Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden vuoden 2016 viestintäsuunnitelman luonnos, Hanna Jakun informatiivinen *Kirjastotapahtumien opas* (2015) sekä määrällistä aineistoa Oulun kaupunginkirjaston vuoden 2016 kävijä- sekä tapahtumamääristä. Kirjallisten lähteiden ja haastatteluaineiston ohella vierailin huhti- sekä elokuussa 2016 tapahtumatiimin kokouksissa, joissa toimin tarkkailijan ominaisuudessa tehden muistiinpanoja tutkimustani varten. Elokuussa 2016 Oulun pääkirjastolla suorittamani harjoittelujakson puitteissa pääsin myös osallistumaan Kirjastoklubi-tapahtuman suunnitteluun sekä tapahtuman että sen viestinnän praktiseen toteuttamiseen.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käyn lävitse tutkimuksen tulokset soveltaen määrittelemiäni tutkimuskysymyksiä keräämääni tutkimusmateriaaliin. Tulen käsittelemään tulokset asettamieni tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä, jotta tutkimukseni rakenne pysyy mahdollisimman selkeänä ja sen tulokset olisivat selkeästi löydettävissä. Ensimmäisessä alaluvussa käsittelen Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämiseen liittyviä periaatteita ja arvoja. Toisessa alaluvussa käsittelen Oulun kaupunginkirjaston käytännön tapahtumajärjestämistä ja kolmannessa alaluvussa Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestintää sekä sen vaikutusten arviointia.

4.1. Tapahtumajärjestämisen periaatteet Oulun kaupunginkirjastossa

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni koskee Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämiseen vaikuttavia periaatteita sekä arvoja. Toteuttaako Oulun kaupunginkirjasto tapahtumajärjestämisessään yleisten kirjastojen lakisääteisiä velvoitteita ja yhteiskunnallisia arvoja? Mitkä ovat Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämiselleen asettamat omat periaatteet ja määrittämät arvot?

Hanna Jakku mainitsee Oulun kaupunginkirjastolle tekemässään tapahtumaoppaassa kirjastojen järjestämät tapahtumat osaksi kirjaston toimintaa sananvapauden ja julkisuuden edistämiseksi. Oulun kaupunginkirjaston järjestämien kirjastotapahtumien sisällöt tukevat kirjaston tavoitteita sivistyksen, tasa-arvon ja ekologisten arvojen puolustajana. Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen tavoitteena on tuoda esille kirjaston kokoelmia, sen tarjoamia palveluita ja kulttuurin monimuotoisuutta (Jakku 2015, 3.). Oppaassaan Jakku määrittää Oulun kaupunginkirjaston järjestämien tapahtumien periaatteet viiteen eri lausemuotoiseen periaatteeseen (2015, 3.):

- Oulun kaupunginkirjaston tapahtumat tavoittavat myös uusia asiakkaita ja markkinoivat kirjaston palveluja.
- Oulun kaupunginkirjaston tapahtumat tukevat yhteisöllisyyttä ja paikallista kulttuuria.
- Oulun kaupunginkirjaston tapahtumat tuottavat asiakkaille elämyksiä.
- Oulun kaupunginkirjaston tapahtumat tarjoavat mahdollisuuksia ihmisten väliselle kohtaamiselle eri puolilla kaupunkia.
- Oulun kaupunginkirjaston tapahtumat tukevat kansalaisten tasa-arvoa

Nämä periaatteet ovat linjassa Kirjastolain määrittämien yleisten kirjastojen tehtävien kanssa (Kirjastolaki 1492/2016). Jakun esittämiä periaatteita tukevat myös keräämäni haastatteluaineiston sisältämät löydökset. Palvelupäällikkö Heidi Karhun mukaan kirjastotoiminnan ydin on sivistys, yhteiskuntataitojen opetus sekä kulttuurin levittäminen että eteenpäin vieminen yleisessä mielessä. Kirjastotoimen apulaisjohtaja Maija Saraste taas kertoo Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen olevan osa

kaupunginkirjaston ydintoimintaa, ei niinkään oheistoimintaa, jollaiseksi se miellettiin vielä 1980-luvulla. Sarasteen mukaan Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatoiminnan eräs peruseriaateista on tuottaa elämyksiä, tukea kirjallisuuden lukemista ja kulttuurintuottamista ja sekä sen käyttöä. Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisessä ei Sarasteen mukaan ole olemassa syvää jakoa luonteeltaan yleissivistävien ja viihteellisten tapahtumien välillä, vaan tapahtumajärjestämisen keskiössä on elämyksellisyys.

Oulun kaupunginkirjasto määrittää verkkosivullaan olevansa kaikille avoin kulttuurin, tiedon ja sivistyksen keskus, joka tukee kokoelmillaan ja palveluillaan yhtäläisiä oikeuksia sekä mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja virkistäytymiseen (Oulun kaupunginkirjasto 2017). Näitä arvoja korostavat myös Karhun ja Sarasteen haastatteluvastaukset, jotka korostavat kaupunginkirjaston palveluiden, myös yleisötapahtumien, maksuttomuutta, tarjottujen palveluiden tasa-arvoisuutta sekä avoimuutta. Kysyttäessä Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen yleisiä linjauksia, koskien tapahtumien teemoja sekä yleistä luonnetta, Saraste toteaa: *”Ja ehkä nää on semmosia kirjoittamattomia myöskin, et jotka liittyy niinku meiän visioon ja tavoitteisiin. Siis se että kuitenkin me halutaan olla niinku avoin ja tämmönen keskeinen kulttuurin ja sivistyksen tuottaja ja elämysten tuottaja, että me ei voida olla mitään sellaista, joka loukkaa jotakin ihmisiä, se niinku selkeesti. Et me ei voida kuvitella että täällä järjestettäis joku rasistinen tapahtuma, se ei oo mahdollista.”*

Haastattelumateriaalissa esiintulleiden seikkojen sekä Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaoppaan (Jakku 2015) perusteella voidaan siis todeta Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen noudattavan periaatteiltaan sekä arvoiltaan niin Oulun kaupunginkirjaston omia toiminta-ajatuksia (Oulun kaupunginkirjasto 2017) sekä yleistä Kirjastolakia (Kirjastolaki 1492/2016).

4.2 Tapahtumajärjestämisen toteuttaminen Oulun kaupunginkirjastossa

Toinen tutkimuskysymykseni käsittelee Oulun kaupunginkirjastossa käytännössä toteutettavaa tapahtumajärjestämistä. Millaisia tapahtumia Oulun kaupunginkirjastossa järjestetään? Miten tapahtumajärjestämistä toteutetaan Oulun kaupunginkirjastossa?

Millainen rooli on ulkopuolisilla yhteistyökumppaneilla Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisessä?

Vuonna 2017 140-vuotta täyttävän Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen historia on Maija Sarasteen mukaan varsin mittava: *”Meidän kirjastohan täyttää ens vuonna sataneljäkyt vuotta ja kyllähän lapsille on järjestetty satutunteja kyllä varmaan niinku jostain 1920-luvusta lähtien. Et ei, että tää ei oo mikään uus juttu, nää tapahtumat. Silloin puhuttiin oheistoiminnasta ja se on tää niinku tilastoitukin tämmöistä oheistoimintaa, mä voin kaivaa niistä... Kyllähän nukketeatteria, ja se oli hirveen suosittu oheistoiminta, ja satutunteja on ollut hyvin aktiivisesti jo 1970-luvulta ainakin, mut että myös varhaisemmilta ajoilta. Ja ehkä tämmöisiä yleissivistäviä luentoja myöskin, mä en usko että lukupiirejä sellasenaan, en oo koskaan kuullu että ois ollu, mutta sitä vois kyllä vähän selvittää. Tai ne lukupiirit on ollu ehkä semmosia, niinku suljetumpia, et nää kirjastojen lukupiirit, jotka on hyvin avoimia, ehkä avoimessa tilassa se oli aika uutta ku me alotettiin 2005 ensimmäiset, että ei pidetty missään huoneessa, vaan tuolla hyllyjen keskellä, se oli niinku kansallisestikin erikoinen, hyvä ratkaisu.”*

On mielenkiintoista havaita haastatteluaineistoni pohjalta ettei yleisten kirjastojen tapahtumajärjestäminen ole ilmiönä kovinkaan tuore. Yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämistä pidettiin ainakin 1980-luvulle asti niin sanottuna oheistoimintana, josta asemasta se on vähitellen noussut osaksi yleisten kirjastojen ydintoimintaa. Oulun kaupunginkirjasto on tilastoinut oheistoimintaansa sekä tiloissaan järjestämiään tapahtumia toimintakertomuksissaan ainakin vuodesta 1959, josta Saraste kertoo haastattelussa seuraavaa: *”Kyllä sitä vielä 80-luvulla puhuttiin oheistoiminnasta, sillon tilastoitiin noita oheistoiminnat ja tota... Ehkä ei... Mulla on niinku paperisia toimintakertomuksia vuodesta 1959. Lainausliikkeen kehitys, kirjaston esittelyitä ja kirjanäyttelyitä, laajennettu kirjastotoiminta. Siel on esitelmä Juhani Siljosta, Matti Hälli-matinea, lehtori Kauko Sarasteen esitelmä ”miten ja miksi on päädytty moderniin lyriikkaan”, kyllähän tämä nyt on ihan... Ja tää oli nyt siis sattumalta käsiin, sattunut vuodelta 1959.”*

Sarasteen lainauksesta voidaan huomata että monet Oulun kaupunginkirjaston yleisötapahtumien luonteet sekä tapahtumien aihepiirit ovat säilyneet pääpiirteittäin

vuosikymmeniä samanlaisina kuin Juntusen ja Saartin teoksessaan mainitsemat yleisötapahtumaesimerkit (2014, 61-64). Haastattelumateriaalissani Saraste toteaa että tapahtumajärjestäminen ei ole uutta toimintaa Oulun kaupunginkirjastolle, mutta näkee uusina piirteinä tapahtumajärjestämisessä tapahtuvan yhteistyön kirjaston ulkopuolisten toimijoiden ja tahojen kanssa, joista Saraste mainitsee esimerkkinä erilaiset kolmannen sektorin toimijat.

Oulun kaupunginkirjaston ajankohtaisista tapahtumista kysyttäessä Saraste viittaa haastattelussa Oulun kaupunginkirjaston vuoden 2015 toimintakertomukseen (Oulun kaupunginkirjasto 2015) ja toteaa nykyisin järjestettävien tapahtumien kirjosta seuraavaa: *”Tää on nyt edellisen vuoden toimintakertomus, me ollaan jaoteltu ne näin: kirjallisuustapahtumat, joissa on siis luentoja ja muita, lukupiirit, teemapäivävierot, joka voi olla niinku kirjailijan tai muusikon tai säveltäjän tai yhdistyksen joku juhlavuos. Lasten teatterit, avoimet opetukset, tablettitohtoroinnit, netinkäyttöopetukset, musiikkitapahtumat. Näin ne suunnilleen menee. Lastentapahtumia on niinku määrällisesti eniten.”*

Perinteikkäiden, yleisille kirjastoille ominaisten tapahtumien lisäksi Sarasteen vastauksesta nousee esille kaksi esimerkkiä moderneista kirjastotapahtumista, jotka liittyvät yhteiskuntamme digitalisaatioon sekä uusiin kansalaistaitoihin. Sarasteen esiin nostama tablettitohtorointi tarkoittaa ikäihmisille suunnattua uuden viestintätekniiikan käyttöopetusta, keskittyen tablettitekniikkaan, kun taas netinkäyttöopetuksessa pyritään opastamaan asiakkaita käyttämään internetiä niin tiedonhaussa kuin muissa arkisissa toimissa. Oulun kaupunginkirjaston vuoden 2015 tapahtumakertomuksen mukaan Oulun pääkirjastossa sekä sivukirjastoissa opetettiin yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun kanssa moderneja, sähköisiä kansalaistaitoja yhteensä viidessäkymmenessä yhdessä eri tapahtumassa, joiden yhteenlaskettu kävijämäärä oli 360 henkeä (Oulun kaupunginkirjasto 2015).

Oulun kaupunginkirjasto järjestää runsaasti tapahtumia myös kaupunginkirjaston ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Haastattelussa Karhu totesi keväällä 2016 tapahtumajärjestämisen tiimoilta yhteistyökumppaneita olleen vuoden 2015 aikana yhteensä 53 kappaletta. Yllättävänä seikkana haastattelussa nousi esille se, että suuressa osassa Oulun kaupunginkirjastossa järjestettävissä tapahtumissa on mukana jokin

kirjaston ulkopuolinen yhteistyökumppani. Karhu toteaa kaupunginkirjaston järjestävän kokonaan oman työvoimansa puitteissa lähinnä satutunteja sekä lukupiirejä, suuressa osassa muista tapahtumista toteuttamisessa on mukana jokin kaupunginkirjaston yhteistyökumppaneista. Saraste toteaa haastattelussa kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistoiminnan yhdeksi tavoitteeksi ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden määrän kasvattaminen. Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen yhteistyökumppaneiden löytämisessä Saraste mainitsee merkittäväksi seikaksi kaupunginkirjaston oman henkilökunnan olemassaolevat sosiaaliset verkostot, joiden hyödyntämisen tarkoituksena on saattaa kaupunginkirjaston toimintaa sekä tiloja tunnetuksi potentiaalisille yhteistyökumppaneille, Paloheimon taas nostaa esille Sarasteen oman aktiivisuuden sekä verkostot yhteistyökumppaneiden löytämisessä. Saraste tuo myös esiin ajatuksen ettei Oulun kaupunginkirjaston henkilökunnan suhteita ja olemassaolevia verkostoja ole vielä hyödynnetty täyteen potentiaaliinsa koskien yhteistyökumppaneiden löytämistä. Haastattelusta esiin tulleiden tietojen valossa onkin helppo todeta Oulun kaupunginkirjaston olevan erittäin aktiivinen suhteissaan kirjaston ulkopuolisiin toimijoihin ja yhteistyökumppaneihin tapahtumajärjestämistoiminnassaan, mutta kaikkia mahdollisuuksia ja keinoja parantaa yhteistyötä potentiaalisten toimijoiden kanssa ei ole vielä toiminnassa kokonaisvaltaisesti hyödynnetty.

Oulun kaupunginkirjasto toteuttaa tapahtumajärjestämistään aiemmassa alaluvussani käsittelemieni periaatteiden sekä arvojen pohjalta. Käytännön tapahtumajärjestämistä Oulun kaupunginkirjastossa koordinoi erityinen tapahtumatiimi, joka kokoontuu kuukausittain ja siihen kuuluu jäseniä jokaiselta neljältä alueelta, joihin kaupunginkirjaston toiminta on jaettu (Jakku 2015, 4). Jakun mukaan tapahtumatiimiläinen, tapahtumatiimin varsinainen jäsen, vastaa oman alueensa tai osastonsa tapahtumien koordinoinnista ja niihin liittyvästä tiedonannosta sekä huolehtii tapahtumien seurannasta tapahtumatiimin omassa sähköisessä työtilassa (2015, 4). Tapahtumatiimi on Oulun kaupunginkirjaston ylin tapahtumajärjestämisestä vastaava elin, joka suunnittelee tulevat tapahtumat aiemmin esitellyn vuosikellomallin perusteella, visioi tapahtumien sisällöt, toimii yhteistyössä mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa sekä arvioi menneiden tapahtumien onnistumisen.

Oulun kaupunginkirjasto jakaa tapahtumien järjestämisen neljään osaan, joita ovat

ideointivaihe, suunnitteluvaihe, toteutusvaihe sekä jälkityövaihe. Tapahtuman ideointivaiheessa määritetään tapahtuman tavoite ja viesti, tapahtuman kohderyhmä ja tapahtuman lähtökohta. Suunnitteluvaiheessa tapahtumalle määritetään järjestämisen eri vaiheet sekä mahdollinen budjetti, suunnitellaan tapahtuman turvallisuusasiat, määritetään tapahtuman varsinainen sisältö aikatauluineen ja ohjelmineen sekä määritetään tapahtuman vastuhenkilö, joka on vastuussa tapahtuman ”emännöinnistä” (Jakku 2015, 6-8.). Tapahtuman toteutusvaiheessa tilaisuus rakennetaan käytettyyn tilaan käytännössä, huolehditaan aikataulujen toteutumisesta sekä siinä pysymisessä, mietitään mahdollisesti valo- tai videokuvaukseen liittyvät rajoitteet sekä tapahtuman lopuksi tilaisuus puretaan siihen tarkoitettuun tilaan. Tapahtuman jälkityövaiheessa tapahtuma tilastoidaan, jossa merkitään tapahtumatiimin sähköiseen työtilaan tapahtuman kävijämäärä sekä mahdolliset kustannukset ja lopuksi tapahtuman yhteenveto ja palautekeskustelu käydään lävitse henkilökunnan ja tapahtumatiimiläisten kesken (Jakku 2015, 9-10.).

Kuten edellisistä tiedoista voidaan päätellä, tapahtuman praktinen järjestäminen Oulun kaupunginkirjaston kontekstissa etenee tarkasti määrättyjen vaiheiden mukaan. Tarkka suunnitelma ja tapahtumajärjestämisen vaiheiden seuraaminen vähentävät tapahtumajärjestämiseen mahdollisesti liittyviä epävarmuustekijöitä sekä auttaa järjeistämään praktista suunnittelua sekä toteuttamista. Jälkityövaiheessa tapahtuman onnistumisen sekä tapahtuman kävijämäärän mittaus sekä palautekeskustelut taas auttavat luomaan uutta tietoa koskien järjestettyjä tapahtumia, jota voidaan hyödyntää kaupunginkirjaston tulevissa tapahtumissa.

4.3. Tapahtumaviestintä Oulun kaupunginkirjastossa

Kolmas tutkimuskysymykseni käsittelee Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestintää. Miten Oulun kaupunginkirjasto toteuttaa tapahtumajärjestämiseen liittyvää viestintää? Miten tapahtumaviestinnän vaikutuksia mitataan Oulun kaupunginkirjastossa?

Oulun kaupunginkirjasto käyttää viestinnässään hyväksi lukuisia erilaisia viestintäkanavia sekä keinoja. Tiedottaja Paloheimo sekä kirjastotoimen apulaisjohtaja Saraste toteavat haastattelussa kaupunginkirjaston eri viestintäkanavia olevan muun

muassa erilaiset sosiaalisen median välineet, joista mainittiin Facebook, Twitter ja Instagram, Oulun kaupunginkirjaston oma verkkosivusto, sekä kirjastojen kuin muihin Oulun kaupungin julkisiin tiloihin sijoitetut sähköiset infonäytöt ja paperiset julisteet, lehdistötiedotteet, Oulun kaupungin sisäinen ilmoitustaulu Akkuna sekä sanomalehti Kalevan Meno-kalenteri. Paloheimo sekä Saraste kokevat viestinnän välineistä kaupunginkirjaston tiedotukselle merkittävimmiksi välineiksi Oulun kaupunginkirjaston verkkosivut sekä kirjastojen tiloihin sijoitetut paperiset julisteet sekä esitteet.

Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestintää koskien Paloheimo toteaa haastattelussani Oulun kaupunginkirjaston henkilökunnalla olevan käytössään tapahtumatiedotuksen muistilista, joka haastatteluhetkellä vuonna 2016 oli juuri laadittu käytännön tapahtumaviestintätoimintaa silmällä pitäen. Kaupunginkirjaston varsinaisesta viestintäsuunnitelmasta tämä tapahtumatiedotuksen muistilista poikkeaa konkretiassaan ja käytännönläheisyydessään. Muistilistan tehtävänä on toimia kulloisestakin tapahtumasta vastaavan kaupunginkirjaston työntekijän muistilistana yleisötapahtumien viestinnästä ja sen toteuttamisesta käytännössä. Muistilistan tavoitteena on saada järjestettävien tapahtumien markkinointi ja mainonta toteutumaan kaupunginkirjaston käytössä olevissa viestintävälineissä ja -kanavissa. Muistilista toimii ennen kaikkea tapahtumajärjestämisen sekä tapahtumaviestinnän prosesseja selkeyttävänä työkaluna, johon liittyen Saraste toteaa muistilistan funktion olevan: *”Semmonen varmistaminen ja se työnjaon selkeyttäminen. Että tiedottaja ei voi tehdä kaikkea, kun tämä on niin hirveän laaja. Ja että tapahtumajärjestäjän vastuu myösi siitä, että viestintä on osa tapahtumajärjestämistä ja tota, sen järjestäjän täytyy ajatella nämä asiat, ei voi sanoa et niinku kolme päivää ennen tapahtumaa tiedottajalle, et hei että tästä ei oookkaan muistettu tiedottaa. Ei semmost voi olla olemassa.”*

Haastateltavistani Saraste sekä Paloheimo kokevat suurimmaksi yksittäiseksi Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestintää koskevaksi ongelmaksi resurssipulan. Oulun kaupunginkirjaston henkilöstöresurssit eivät Paloheimon mielestä vastaa modernin viestintäteknologian ja sähköisen viestinnän asettamaa kysyntää ja vaatimuksia, vaikka kirjaston viestintäsuunnitelma näitä vastaisikin, verraten kaupunginkirjaston tilannetta Oulun kaupungin tiedeokeskus Luupin vastaavaan: *”No meidän suunnitelma vastaa sitä (viestintäsuunnitelmaa), mutta meidän resurssithan ei vastaa, että esimerkiksi Luupissa on sosiaalisen median asiantuntija, joka tekkee niinku pelkästään somea ja meillä on*

yks 80 prosenttinen tiedottaja, jonka työssä ehkä yks, kymmenen prosenttia on somea tai kakskyt. Niin se on siis aivan täysin riittämätön.”

Oulun kaupunginkirjasto pyrkii resurssiensa puitteissa räätälöimään tapahtumaviestintäänsä tilaisuuden luonteen sekä määritellyn kohderyhmän mukaan. Palvelupäällikkö Karhu toteaa kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen kohderyhmäviestinnästä seuraavaa: *”Ja sit toi kohdentaminen, niin sitähan ei välttämättä ihan kaikissa tapahtumissa tehdä, mutta tietyt tapahtumat on semmoisia, että ne myös mietitään sitten tarkemmin että kelle se markkinoidaan, että viime keväänä järjestettiin vanhuksille tapahtuma, niin sit suoraan laitettiin kaikkiin mahdollisiin keskustan alueen palvelutaloihin viestiä menemään, että tämmöstä tapahtumaa on tulossa.”* Erääksi kohdennetun viestinnän ongelmista kaupunginkirjaston tapahtumaviestinnässä on kirjaston omalle, jo olemassaolevalle, asiakaskunnalle suunnattu mainonta. Tästä Saraste toteaa seuraavaa: *”Meillä on vähän sellainen ongelma, että me ollaan monta vuotta mietitty sitä mahdollisuutta et me perustettas tämmönen kirjaston postituslista kulttuurin harrastajille, kirjallisuuden harrastajille. Nää on hirveen ongelmallisia niinku tietosuojamielessä ja rekisterin perustamisen mielessä, me ei voida lähettää sähköpostii kaikille kirjaston asiakkaille, joiden sähköpostitunnus meillä on, sitä voi katsoa että se on häiriköintiä ja me ollaan kerätty se tiettyä tarkoitusta varten se sähköpostiosoite ja nyt me käytettäs se toiseen.”*

Ongelma siis kytkeytyy kaupunginkirjastoa sekä sen asiakkaita koskeviin tietosuojasopimukseen, väärin perustein ja väärille kohteille tarkennettu mainonta saatettaisiin nähdä tungetteluna sekä roskapostina asiakkaiden taholta. Oulun kaupunginkirjaston vuoden 2016 alussa käyttöön otettu kirjastojärjestelmä Koha mahdollistaisi tapahtumaviestinnän leviämisen koko kaupunginkirjaston asiakaskunnalle, mutta ongelmaksi nousee alueellisuus sekä kohdentamisen puute, josta Paloheimo toteaa seuraavaa: *”Mutta se on taas hankala, kun sitten on ihmisiä, jotka haluaa tiedon pelkästään Kiimingin alueen tapahtumista tai pelkästään kirjallisuustapahtumista pääkirjastossa tai pelkästään lastentapahtumista, että sitten*

taas jos me niinku kaikki kirjaston tapahtumat aletaan pommittaa ihmisille...”, jota Saraste täydentää haastattelussa seuraavalla tavalla: *”Niin sit tulee pelkkää huonoa palautetta. Meidän pitäis varmaan tehdä sillä lailla että tehtäis siitä aikuisille*

suunnattu, lapsille suunnattu ja sitten ottaa niinku tietyt alueet erikseen. Mutta me ei olla vielä toteutettu sitä osittain siks, et meidän järjestelmänvaihdos on niin uus ja siellä on niin mielettömästi sitä työtä koko aika, tää ei oo enssijainen.”.

Tapahtumien kohderyhmämarkkinoinnin suurimmaksi haasteeksi Paloheimo, Saraste ja Karhu kokevat resurssipulan, jonka vuoksi tehokkaimman mahdollisen kohderyhmämarkkinoinnin toteuttaminen kirjaston omin voimin jää vaillinaiseksi. Kaupunginkirjaston tapahtumien kohderyhmäviestintää pyritään järjestämään tapahtumissa mukana olevien yhteistyökumppaneiden kanssa, jotta viestinnällisten resurssien käyttö sekä viestinnän kattavuus olisi mahdollisimman tehokasta. Tapahtumaviestinnän toteuttaminen yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa tuo Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestinnälle merkittäviä etuja, suurimman niistä ollessa yhteistyökumppanin tuodessa tapahtuman viestintään omat viestintäkanavansa, yhteistyökumppaninsa sekä olemassaolevat sosiaaliset verkostonsa. Kahden yhteistyötä tekevän tahon viestinnän, etenkin onnistuneen sellaisen, integroimisessa voidaan saavuttaa viestinnässä laaja kattavuus tai selkeä kohderyhmä, johon pelkästään yhden osapuolen viestinnälliset keinot ja välineet eivät riittäisi. Yksittäinen kansalaisjärjestö hyötyy viestinnällisessä yhteistyössä Oulun kaupunginkirjaston kanssa sen runsaista viestintäkanavista, kun taas kaupunginkirjasto saa tehostettua kohderyhmäviestintäänsä yhteistyökumppaninsa spesifin kohderyhmän sekä sosiaalisen verkoston kautta.

Viestinnän vaikuttavuutta sekä viestinnän onnistumista Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestinnässä on vaikea arvioida. Sarasteen mukaan varsinaista viestinnän vaikuttavuuden mittausta ei tehdä systemaattisesti, mutta kävijämääriä Oulun kaupunginkirjaston tapahtumissa mitataan: *”Me ei kauheen systemaattisesti mitata sitä, muuta ku siis, me ei mitata niinku viestinnän vaikuttavuutta, mutta mehän kerätään tietysti tiedot kävijämääristä, ihan kaikista tapahtumista ja myös yhteistyössä järjestetyistä tapahtumista. Me ei olla ihan jokaisissa paikalla, kyllä ne kuitenkin kerätään sinne meidän taulukkoon. Mutta eihän se kerro välttämättä sen viestinnän vaikuttavuudesta.”.* Taulukolla Saraste viittaa Oulun kaupunginkirjaston omiin tilastoihin sekä tapahtumatiimin tapahtumien kävijämääriä koskeviin tilastoihin. Tapahtumien kävijämäärät mitataan sähköisillä laskureilla, joiden tuottamia kävijämääriä verrataan aiempien verrokkipäivien kävijämääriä. Tällä tavoin voidaan mitata onko tapahtumilla vaikutusta fyysisten käyntien määrään suhteessa

vertailupäiviin. Näistä mittauksista Saraste mainitsee seuraavaa: ”Käytännössä me lasketaan ne kävijämäärät, siis ihan pääluku montako on ollu. Me jonku verran sit isommis tapahtumissa me käytetään kävijälaskureita, mitä meillä on ovilla, ulko-ovilla tai täällä osastojen ovilla, että ei meidän tarvitse niinku sillon ruveta laskemaan että paljonks meillä on Taiteiden Yössä kävijöitä. Me lasketaan paljon sinä päivänä on ihmisiä ja verrataan sitä esimerkiksi edellisen viikon torstain ja seuraavan viikon torstain, lasketaan niistä keskiarvo että mitä ois oletettavissa ja siitä tota katsotaan että nyt tuli 1150 enemmän kuin keskiarvoisesti olis ollut tänä torstaina. Että Excel-taulukko on meidän apuväline.”.

Viestinnän vaikutusten mittauksen suppeus voi hyvinkin johtua kaupunginkirjaston pääasiallisten viestintäkanavien, joihin lukeutuvat kaupunginkirjaston verkkosivut sekä kirjastojen tiloissa esillä olevat julisteet sekä esitteet, luonne. Sähköisesti mitattavaa dataa näistä viestintävälineistä ei synny, joten vaikutus näkyy suoraan tapahtumien kävijämääristä sekä suullisesta palautteesta. Haastattelussani Saraste arvioi Oulun pääkirjaston tiloihin sijoitettujen tapahtumamainosten tavoittavan noin 10 000-15 000 viikoittaisen kävijän joukosta muutaman tuhannen kävijän. Määrää on vaikea täsmentää sekä varmentaa johtuen juuri tämän viestintätavan fyysisestä sekä vaikeasti mitattavasta luonteesta.

Toinen mielenkiintoinen, haastattelussa esille noussut huomio koskee Oulun kaupunginkirjaston suhdetta sosiaalisen median kautta suoritettavaan tapahtumaviestintään sekä sen vaikutusten mittaamiseen. Oulun kaupunginkirjasto ei harjoita maksullista mainontaa sosiaalisessa mediassa, josta esimerkiksi nostettiin Facebook, mutta mittaa siellä saatua palautetta sekä sitoutumisia tiettyihin tapahtumiin. Saraste kuitenkin huomauttaa että nämä sosiaalisen median palautteet ja sitoutumiset eivät ohjaa kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen viestintää, josta seikasta Saraste mainitsee seuraavaa: ”Voi olla että ihmiset ilmoittaa että tulee monta kertaa enemmän kuin mitä tulee tai osallistuu, jos sitä kysytään tai on nähnyt vaikka että kuinka monta sataa. Mut kun meillä on vähän semmonen ambivalentti suhtautuminen näihin kävijämääriin muutenkin, me ajatellaan että se ei oo se onnistumisen mitta, mutta tietenkkin on masentavaa jos on vaikka kaksi kävijää.”. Tästä aiheesta Paloheimo mainitsee seuraavaa: ”Facebookissa on, mitähän se ois, mää voisin kaivaa jonkun esimerkin, yleensä se on joku kakstuhatta ihmistä, joka semmosen perustapahtuman

postauksen kattoo.”. Ongelmaksi siis muodostuu sitoutumisten pitävyys, jota ei voida vaatia sosiaalista mediaa käyttävältä ja tapahtumaan saapuvaksi ilmoittautuvalta asiakkaalta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET TUTKIMUSAINEISTON POHJALTA

Haastattelemani Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisestä vastaavat henkilöt kokivat kaupunginkirjaston toteuttaman tapahtumajärjestämisen olennaiseksi osaksi kirjastotyötä sekä kirjaston markkinointiviestintää, eivät oheistoiminnaksi, jonka merkitys olisi vähäisempi kuin perinteisen kokoelmatyön. Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen arvot ja periaatteet vastavaat Kirjastolain määrittämiä yleisen kirjaston lakisääteisiä tehtäviä sekä Oulun kaupunginkirjaston toiminnalleen määrittämiä periaatteita sekä arvoja, joita ovat pyrkimys tuottaa tasa-arvoisuuteen, toiminnan maksuttomuuteen sekä edistää kulttuuria ja kirjallisuuden lukemista sekä käyttöä että tarjota elämyksellisiä kokemuksia asiakkailleen.

Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisellä on pitkä historia sekä sen järjestämien tapahtumien kirjo varsin laaja. Haastattelussa nousi esille Oulun kaupunginkirjaston ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden merkittävä osa tapahtumien praktisessa järjestämisessä sekä viestinnässä, mitä pidettiin uutena ja toivottavana piirteenä koskien kaupunginkirjaston tapahtumatuotantoa. Yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa pyritään aktiivisesti lisäämään tapahtumajärjestämistä koskien, mutta haastateltavat myös kokivat että yhteistyökumppaneiden tuomia etuja ei ole hyödynnetty täyteen potentiaaliinsa. Kaupunginkirjaston tapahtumajärjestäminen on tehokkaasti organisoitu erityisen tapahtumatiimin kautta, joka suunnittelee kaupunginkirjaston yleisötapahtumat vuositasolla, vastaa niiden toteuttamisesta sekä mittaa tapahtumien asiakasmääriä sekä tapahtumien yleistä onnistuneisuutta. Haastateltavat kokivat kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen olevan hyvin organisoitua ja tehokasta.

Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen viestinnässä tukeudutaan erityiseen tapahtumatiedotuksen tukilistaan, joka on luotu kaupunginkirjaston yleisötapahtumien viestinnän järjestämisen tueksi. Haastateltavat kokivat suurimmaksi tapahtumaviestinnän haasteeksi kirjaston rajalliset resurssit, joiden puitteissa

kaupunginkirjasto pyrkii tekemään mahdollisimman tehokasta tapahtumaviestintää. Resurssipula koskettaa etenkin spesifeille asiakasryhmille suunnattua kohderyhmäviestintää, jota pyritään toteuttamaan niin resurssien rajoissa kuin yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa. Kohderyhmäviestintää vaikeuttavat myös kaupunginkirjaston tietosuojasopimukset koskien kaupunginkirjaston asiakkaiden yhteystietoja, tapahtumaviestinnän alueellinen kohdentaminen on ollut suunnitelmassa, mutta on vaikeasti toteutettavissa. Oulun kaupunginkirjaston pääasiallisina viestintäkanavina haastateltavat pitivät kaupunginkirjaston verkkosivuja sekä kaupunginkirjaston tiloihin asetettuja julisteita, esitteitä sekä infotauluja. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa viestintää on verrattaen vähemmän, johtuen aiemmin mainituista rajallisista resursseista, ja siitä saatu palaute ei epävarman luonteensa vuoksi ohjaa Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistä. Yleisesti ottaen Oulun kaupunginkirjaston tapahtumaviestinnän vaikuttavuutta on vaikea mitata, koska kävijämäärien tilastoinnin sekä näiden vertailun ohella muita relevantteja välineitä viestinnän vaikuttavuuden mittaamiseen ei ole.

Tiivistän johtopäätökseni vastaamalla tutkimukselleni asetettamiin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitkä periaatteet koskevat tapahtumajärjestämistä Oulun kaupunginkirjastossa?

Yleisen Kirjastolain asettamat kansalliset vaatimukset ja pyrkimykset sekä Oulun kaupunginkirjaston omalle toiminnalleen asettamat arvot sekä periaatteet koskevat Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistoimintaa. Haastateltavat korostavat kirjaston sekä sen tapahtumajärjestämistoiminnan noudattavan periaatteinaan ajatuksia kansalaisten tasa-arvosta, toiminnan maksuttomuudesta, kirjallisuuden edistämisestä, kansalaistaitojen opetuksesta sekä elämyksellisten kokemusten tarjoamisesta asiakkailleen.

2. Miten tapahtumajärjestämistä toteutetaan Oulun kaupunginkirjastossa?

Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistoiminta on aktiivista ja sitä toteutetaan tehokkaasti sekä organisoidusti kaupunginkirjaston erityisen tapahtumatiimin toimesta. Tapahtumajärjestäminen on suunnitelmallista ja sen toteuttamista seurataan aktiivisesti,

tapahtumajärjestämisen luomaa uutta tietoa hyödynnetään tapahtumajärjestämistoiminnassa. Haastateltavien mukaan yhteistyö kaupunginkirjaston ulkopuolisten toimijoiden kanssa on aktiivista, joskaan se ei ole heidän mukaansa saavuttanut täyttä potentiaaliaan. Oulun kaupunginkirjasto etsii aktiivisesti uusia yhteistyökumppaneita koskien tapahtumajärjestämistoimintaansa.

3. Miten tapahtumajärjestämiseen liittyvää viestintää toteutetaan Oulun kaupunginkirjastossa?

Tapahtumajärjestämiseen liittyvää viestintää toteutetaan Oulun kaupunginkirjastossa käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Tapahtumaviestinnässä yhteistyötä tehdään koordinoitusti yhteistyökumppaneiden kanssa, pyrkimyksen ollessa aiempaa tehokkaampi kohderyhmäviestintä kaupunginkirjaston tapahtumien potentiaaliselle asiakaskunnalle. Kohderyhmäviestintää koskien haastateltavat kokivat resurssipulan sekä kokonaisvaltaisten, tiettyjä asiakasryhmiä koskevien viestintäkeinojen puutteen vaikeuttavan kohderyhmäviestintää. Oulun kaupunginkirjasto toteuttaa tapahtumaviestintäänsä useiden eri viestintäkanavien kautta, erityishuomion ollessa kaupunginkirjaston verkkosivustossa sekä fyysisissä, kirjastojen tiloihin sijoitetuissa mainoksissa. Haastateltavien mukaan modernit viestintäkanavat, kuten sosiaalisen median sovellukset, eivät ole merkittävässä asemassa kaupunginkirjaston tapahtumaviestinnässä eivätkä ohjaa sen suuntaa. Kävijämäärälaskureiden ohella tehokkaita keinoja ja välineitä tapahtumaviestinnän vaikuttavuuden mittaamiselle kaupunginkirjastolla ei ole tällä hetkellä käytössä.

6 POHDINTA JA TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

Tapahtumajärjestäminen on noussut viimeisten vuosikymmenien aikana merkittäväksi osaksi yleisten kirjastojen ydintoimintaa, myös osaksi niiden ulospäin suunnattua markkinointiviestintää. Tämä seikka korostui myös tapaustutkimukseni kohteena olleen Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistoiminnassa, tapahtumajärjestämisen käytännön toteuttamisessa sekä tapahtumaviestinnässä. Oulun kaupunginkirjaston käytettävissä olevien rajallisten resurssien puitteissa tapahtumajärjestämistoiminta on erittäin aktiivista sekä hyvin organisoitua, tapahtumajärjestäminen on siis onnistuttu

integroimaan yhdeksi moderniksi kirjastotyön osaksi, ei pelkäksi oheistoiminnaksi. Tätä näkemystäni tukee myös Löfbergin tutkimuksessaan esille nostamat seikat koskien Riihimäen kaupunginkirjastoa, jossa myös tapahtumatuotanto nähtiin selkeästi eräänä kirjastotyön toimintamuotona ja sillä koetaan olevan osa muiden kirjaston tarjoamien palveluiden joukossa (2012, 75). On kuitenkin varsin oletettavaa, että tämä ajattelutapa ei koske kaikkia maamme yleisiä kirjastoja, muutosvastarintaa esiintyy melko varmasti eri puolella Suomen kirjastokenttää. Yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämisestä sekä yleisten kirjastojen työntekijöiden suhtautumisesta ilmiöön on tehty maassamme erittäin niukasti tutkimusta.

Tutkimuksessani nousi esille Oulun kaupunginkirjaston arvopohjan sekä sen itselleen asettamien periaatteiden määrittävän sen tapahtumajärjestämistoimintaa sekä tapahtumaviestintää. Tämän seikan voidaan katsoa olevan kansallisella tasolla itsestäänselvyys, sillä Kirjastolakia sekä kirjaston omia toimintaperiaatteita rikkova tapahtumatuotanto sotisi yleiselle kirjastolle määritettyjä kansallisia sekä kunnallisia tavoitteita vastaan. Tutkimusaineistoni sekä tutkimuskysymykseni pohjalta Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestäminen sekä sen viestintä toimivat terveeltä pohjalta, enkä näe tapahtumajärjestämisen arvoista sekä periaatteista keskusteltaessa esiin nousseissa asioissa huomauttamista.

Mielenkiintoista oli huomata Oulun kaupunginkirjaston praktisen tapahtumajärjestämisen olevan erittäin suunnitelmallista, päämäärätietoista sekä hyvin ohjattua. Tapahtumajärjestämisen tehokkuus sekä järjestelmällisyys Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisessä johtuu mielestäni hyvin tehdystä taustatyöstä koskien tapahtumajärjestämistä sekä sen eri vaiheita, josta esimerkkinä Hanna Jakun kattava, Oulun kaupunginkirjastolle räätälöity ”Kirjastotapahtumien opas” (2015), sekä kaupunginkirjaston erityisen tapahtumatiimin tehokkaasta ja johdonmukaisesta toiminnasta. Nähdäkseni tapahtumatiimin tehokas toiminta on mahdollistanut Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistoiminnan tehokkaan ja järjestelmällisen toteutuksen sekä ylläpidon, josta kertoo järjestettyjen yleisötapahtumien kokonaismäärän nousu vuonna 2016: yksin tai yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettuja tapahtumia oli vuonna 2016 yhteen 1 106 kappaletta (kts. Liite 1), kun vuonna 2015 vastaava tapahtumien määrä oli 842 kappaletta (Oulun kaupunginkirjasto 2015, 24).

Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatiimi ei ole maassamme ainutkertainen, Kouvolan kaupunginkirjasto perusti vuoden 2014 lopussa oman tapahtumatiiminsä (Kouvolan kaupunginkirjasto 2014, 20), jonka lisäksi myös ainakin Jyväskylän kaupunginkirjaston vuoden 2013 toimintakertomuksen mukaan kirjastossa on toiminut uudistettu tapahtumatiimi jo vuodesta 2013 (Jyväskylän kaupunginkirjasto 2013, 23). Helsingin kaupunginkirjaston tapahtumakoordinaattori Kirsi-Leena Helle (2010) on käsitellyt Metropolia Ammattikorkeakoululle tekemässään opinnäytetyössä tapahtumatuotannon organisoimista Helsingin kaupunginkirjastossa. Opinnäytetyössään Helteen pyrkimyksenä oli löytää parhaan hyödyn tuottava malli Helsingin kaupunginkirjaston tapahtumatuotantoa varten. Helle esittelee opinnäytetyössään kolme erilaista mallia Helsingin kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisen tehostamiseksi, joista Oulun tapahtumatiimin toimintaa vastaa Helteen esittelemien verkostomallin sekä hierarkkisen mallin yhdistelmä, jossa hierarkkisesta mallista otettu tapahtumatiimi tarjoaisi suurempia tapahtumakokonaisuuksia, suunnittelisi vuosikellon sekä koordinoisi tapahtumatoimintaa, tapahtumatiimin toiminnan piirissä olevat kirjastot voisivat tällöin järjestää pienempiä tapahtumia ja reagoida oman alueensa tarpeisiin (2010, 52.). Helle nostaa työssään myös esille ajatuksen alueellisista tapahtumavastaavista, jotka toimisivat Helsingin kaupunginkirjaston aluejaon mukaisesti (2010, 54). Oulun kaupunginkirjaston tapahtumatiimi sisältää juuri Helteen esittämän ajatuksen mukaisesti eri alueiden tapahtumavastaavat, joten voidaan siis katsoa Oulun kaupunginkirjaston järjestäneen tapahtumatiiminsä toiminnan Helteen esittämien ajatusten ja mallien mukaan soveltaen näitä ajatuksia sekä mallien yhdistelmää omaan kontekstiinsa.

Näen Oulun kaupunginkirjaston sekä muutamien muiden kaupunginkirjastojen soveltaman, erityisen tapahtumatiimiin toimintaan perustuvan, mallin olevan tehokas tapa toteuttaa onnistunutta tapahtumajärjestämistoimintaa yleisissä kirjastoissa, etenkin kooltaan suurissa kaupunginkirjastoissa, joiden piirissä toimii useampia sivu- ja aluekirjastoja. Tapahtumatiimiin pohjautuva malli edistäisi eri kirjastojen yhteisiä viestinnällisiä pyrkimyksiä ja tekisi tapahtumajärjestämisestä sekä sen viestinnästä järjestelmällisempää. Näen tämän mallin soveltamisella olevan myös mahdollisuuksia toimia maakuntatasolla ja erilaisissa kirjastojen muodostamissa alueellisissa kirjastokimpoissa sekä kirjastoverkoissa. Mallin soveltaminen tällaisissa yhteyksissä toisi viestinnällisiä etuja yksittäisten kirjastojen tapahtumajärjestämistoiminnalle ja loisi

mahdollisuuksia laajempaan sekä tehokkaampaan kirjastojen väliseen yhteistyöhön.

Ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettu tapahtumajärjestämistoiminta Oulun kaupunginkirjastossa on runsasta ja uusien yhteistyökumppaneiden etsiminen aktiivista. Aktiivinen yhteistyötoiminta helpottaa Oulun kaupunginkirjaston käytännön tapahtumajärjestämistä huomattavasti, tällöin tapahtumajärjestäminen ei sido resursseja ja työvoimaa samoissa määrin kuin kaupunginkirjaston omin voimin järjestettävissä tapahtumissa. Tutkimusaineistoni pohjalta Oulun kaupunginkirjasto suhtautuu myönteisesti yhteistyökumppaneiden kanssa järjestettyihin tapahtumiin ja pyrkii lisäämään näiden määrää, vahvistaen samalla suhteitaan yhteistyökumppaneiden kanssa. Tutkimusaineistooni haastattelemini henkilöiden mukaan Oulun kaupunginkirjaston imago hyvänä yhteistyökumppanina tapahtumatoiminnassa on korkea erilaisten alueellisten toimijoiden, järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden keskuudessa. Kaikissa tapauksissa näin ei kuitenkaan ole, Hirsivaara ja Rusanen toteavat Limingan kirjaston ja alueen järjestöjen välistä yhteistyötä käsittelevässä opinnäytetyössään useilla alueen toimijoilla olevan kiinnostusta tehdä yhteistyötä Limingan kirjaston kanssa, mutta yhteistyön jäävän rajalliseksi koska tuntemus kirjaston toimintatavoista ja sen tarjoamista palveluista on suppea (2014, 47-48). Hirsivaaran ja Rusasen mukaan Limingan kirjaston olisi syytä tehostaa viestintäänsä sekä palveluidensa markkinointia potentiaalisten yhteistyökumppaneiden suuntaan sekä kehitettävä potentiaalisille yhteistyökumppaneilleen suunnattua viestintää suunnitelmallisemmaksi ja luonteeltaan jatkuvaksi (2014, 48). Hirsivaaran ja Rusasen huomiot ovat mielestäni sovellettavissa kansallisella tasolla. Jotta yleisten kirjastojen asemaa ja merkitystä sivistyksen ja kansalaistaitojen ylläpitäjänä maassamme voitaisiin tehokkaasti kohentaa, on tehtävä aiempaa tehokkaampaa yhteistyötä erilaisten kansalaisjärjestöjen sekä alueellisten yhdistysten kanssa. Yhteistyö ulkopuolisten toimijoiden kanssa vapauttaa tapahtumajärjestämisessä kirjaston omia resursseja ja tarjoaa mahdollisuudet tapahtumia koskevalle tehokkaalle kohderyhmämarkkinoinnille verrattaen pienin panostuksin.

Selkeimmät tutkimuksessani esille nousseet Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämistä koskevat ongelmat koskivat tapahtumaviestintää. Haastattelemani työntekijät kokivat suurimmaksi tapahtumaviestintää koskevaksi ongelmaksi Oulun kaupunginkirjaston ulkoista viestintää koskevan resurssipulan, joka vaikeuttaa yleisötapahtumien kohderyhmäviestintää. Rajallisten resurssien vuoksi

kohderyhmäviestintää on pyritty toteuttamaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa, joka onkin mielestäni ratkaisuna oikea.

Mielestäni suurimmiksi esille nousseiksi ongelmiksi tutkimusaineiston perusteella muodostuivat käytettävissä olevat viestintäkanavat sekä viestinnän vaikutusten mittaaminen. Oulun kaupunginkirjaston käytössä on lukuisia eri viestintäkanavia, joista suurin osa on niin sanotusti perinteisiä yleisten kirjastojen käyttämiä kanavia sekä välineitä ja vain pieni osa moderneja sosiaalisen median sovelluksia. Kaupunginkirjaston toiminta-ajatukseen kuuluu pyrkimys tasa-arvoisuuteen, mikä puoltaa esimerkiksi laajaa markkinointia fyysisten esitteiden, erilaisten tapahtumakalentereiden sekä lehtimainonnan muodossa, mutta tutkimusaineistossa esille tulleiden asioiden johdosta voidaan vetää johtopäätös että sosiaalisen median rooli kaupunginkirjastossa ei ole korostuneessa asemassa.

Viestintäteknologian murroksen myötä suuri osa julkisesta viestinnästä yhteiskunnassamme on muuttunut sähköiseksi ja luonteeltaan osin vuorovaikutteiseksi, seikka jota korostetaan myös yleisten kirjastojen kansallisessa roolissa sekä tehtävissä. Tätä taustaa vasten onkin mielenkiintoista huomata kaupunginkirjaston tapahtumaviestinnän painopisteen olevan edelleen vahvasti vanhoissa toimintatavoissa sekä viestinnän välineissä. Vanhat viestinnän välineet sekä keinot ovat tehokkaita kun pyrkimyksenä on saavuttaa jo olemassa olevaa asiakaskuntaa sekä varttuneempia asiakkaita, mutta ne eivät ole tänä päivänä keinoina parhaita kiinnittämään nuorten potentiaalisten asiakkaiden huomion kaupunginkirjaston toimintaan. Vanhojen viestintävälineiden ja keinojen erääksi ongelmaksi muodostuu myös se, että niiden avulla tehdyn viestinnän vaikutuksien arviointi on vaikeaa ja arviointivälineet vähäiset. Käytännössä ainoiksi käytössä oleviksi välineiksi jäävät kaupunginkirjaston tapahtumien kävijämäärien laskeminen kävijälaskurein sekä mahdollisten kirjallisten sekä suullisten palautteiden analysointi.

Sosiaalisen median kautta tehty viestintä on muihin keinoihin verrattuna helpompaa ja nopeampaa sekä viestinnän vaikutusten ja sitoutumisten mittaaminen helpompaa, mutta ongelmaksi tässä tapauksessa nousee näiden vaikutusten ja sitoutumisten välinen luotettavuus. Kaupunginkirjaston viestintää koskevalla resurssipulalla on uskoakseni yhteys viestintäkanavien käytön epätasapainoon kaupunginkirjaston viestinnässä, sillä

panostus tiettyihin viestintäkanaviin on vuorostaan pois toisten kanavien käytöstä. Jotta uutta asiakaskuntaa saataisiin houkuteltua kaupunginkirjaston toiminnan piiriin, olisi nähdäkseni viestintää painotettava uusiin sähköisiin viestintävälineisiin, mutta samalla jo olemassaoleva asiakaskunta tulisi säilyttää sekä pitää kaupunginkirjaston viestinnän piirissä. Tilanne on siis perin ongelmallinen ja varsinaisia ratkaisuja on vaikea esittää, kaupunginkirjaston käytössä olevien viestintään suunnattujen resurssien lisäämisen ohella.

Tutkimukseni voisi nähdä katsauksena Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämiseen sekä sen toteuttamaan tapahtumaviestintään, mutta myös keskustelun avauksena yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämisestä sekä sen ulkoviestinnällisestä merkityksestä kirjastolaitokselle kokonaisuudessaan. Jotta yleisten kirjastojen yhteiskunnallista asemaa voitaisiin parantaa, on sen kehitettävä piirissään uusia tapoja määrittää sekä saavuttaa asiakaskuntansa uudelleen tässä ajassa.

Tapahtumajärjestäminen on muutamassa vuosikymmenessä muuttunut osaksi päivittäistä kirjastotyötä, sen ollessa oiva tapa lisätä yleisten kirjastojen houkuttelevuutta sekä elämyksellisyyttä. Tämän tutkimuksen pohjalta mielestäni olisi syytä tutkia syvemmin yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämiseen liittyvää viestintää sekä sen vaikutuksia yleisten kirjastojen asiakaskuntaan. Ilman tehokasta viestintää yleisten kirjastojen tiloissa järjestettävät yleisötapahtumat eivät vastaa niille asetettuja tavoitteita, jolloin niiden täysi potentiaali jää saavuttamatta. Koen tutkimukseni olleen tapaustutkimukseni kohteen sekä aihepiirin huomioon ottaen onnistunut, korostaen yleisten kirjastojen tapahtumajärjestämisen kontekstissa tapahtuvan yhteistoiminnan tärkeyttä kirjastojen ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tutkimukseni myös toi esille tapaustutkimukseni kohteen toteuttaman tapahtumaviestinnän ongelmakohtia, joiden perusteella näitä solmukohtia voidaan alkaa analysoimaan tarkemmin sekä mahdollisesti ratkaisemaan.

Mielestäni olisi myös syytä tehdä syvempää tutkimusta yleisten kirjastojen markkinointiviestinnästä myös asiakkaiden näkökulmasta. Yleisten kirjastojen asiakkaiden näkökulmasta tehty tutkimus voisi paljastaa uusia ongelmakohtia, jotka kohderyhmien mielestä koskevat yleisten kirjastojen ulkoista viestintää. Tällainen tutkimus sekä sen tulokset voisivat potentiaalisesti auttaa yleisiä kirjastoja tehostamaan

viestintäänsä, löytämään käyttöönsä uusia toimintamalleja ja viestintäkanavia sekä ottamaan samalla huomioon kohderyhmiensä muuttuvat vaatimukset sekä aikamme luomat uudet haasteet.

LÄHTEET

Sähköiset lähteet

Finlex (2016). *Kirjastolaki* 29.12.2016/1492.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492> (Käytetty 4.4.2017)

Hirsivaara, Teija & Rusanen, Jaana (2014). ”Mielenkiintoista, messissä ollaan!!!” - Selvitys Limingan kunnan järjestöjen ja Limingan kunnankirjaston yhteistyöstä.

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73300/Hirsivaara_Teija.pdf?sequence=1

(Käytetty 16.4.2017)

Jakku, Hanna (2015). *Kirjastotapahtumien opas - Aluekirjastoista koko perheen kulttuurikeskuksia.*

https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=678ac593-a401-4773-b812-4ed15a7ad8ac&groupId=78400 (Käytetty 8.4.2017)

Jyväskylän kaupunginkirjasto (2013). *Toimintakertomus 2013.*

http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/69343_Toimintakertomus_2013.pdf (Käytetty 21.4.2017)

Kouvolan kaupunginkirjasto (2014). *Toimintakertomus 2014.*

https://www.kyyti.fi/sites/default/files/kirjastot/esitteet/toimintakertomus_2014_0.pdf

(Käytetty 21.4.2017)

Niemelä, Anna (2013). *Kirjastojen kansallinen käyttäjäkysely 2013 - Raportti tärkeimmistä tuloksista.*

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/133707/Kyselyn%20loppuraportti%202013.pdf?sequence=2> (Käytetty 5.4.2017)

Oulun kaupunginkirjasto (2015). *Toimintakertomus 2015 - Oulun kaupunginkirjasto-
maakuntakirjasto.*

https://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=e67b8f1d-cccc-4bcb-a7f1-934f4c19a137&groupId=78400 (Käytetty 16.4.2017)

Oulun kaupunginkirjasto (2017). <https://www.ouka.fi/> (Käytetty 16.4.2017)

OUTI-kirjastot (2015). *OUTI-kirjastojen toimintavuosi 2015*.
http://www.outikirjastot.fi/documents/13015884/0/OUTI_toimintavuosi_2015.pdf/57c223cc-d4fd-4abb-8305-fa4f010e8984 (Käytetty 16.4.2017)

Suomisanakirja (2016) <http://www.suomisanakirja.fi/tapahtuma> (Käytetty 4.4.2017)

Tilastokeskus (2017) <http://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2016&active1=SSS> (Käytetty 12.4.2017)

Turpeinen, Marjaana (2016). *Laulava pupujussi ja satusetä Antero Wiitaunionin aluekirjastoissa - lasten tapahtuman järjestäminen Wiitaunionin aluekirjastossa*.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/121991/Turpeinen_Marjaana.pdf?sequence=1 (Käytetty 11.4.2017)

Vähäkangas, Marja-Terttu (2012). *Kuva ja sana-taidenäyttely - räätälöityä sisällöntuotantoa kirjastoon*.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47636/Vahakangas_Marja-Terttu.pdf.pdf?sequence=1 (Käytetty 11.4.2017)

Kirjalliset lähteet

Alasuutari, Pertti (1993). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uud. p.). Tampere: Vastapaino.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Fiske, John (1992). *Merkkien kieli* (3. painos.). Tampere: Vastapaino.

Helle, Kirsi-Leena (2010). *Tapahtumatuotannon organisointi Helsingin kaupunginkirjastossa*. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Juntunen, Arja & Saarti, Jarmo (2014). *Ulos kirjastosta – kirjastojen markkinointi viestintä*. Helsinki: Avain.

Kyngäs, Helvi & Vanhanen, Liisa (1999). *Sisällönanalyysi*. *Hoitotiede* 11 (1). s. 3-11.

Löfberg, Tiina (2012). *Tapahtumatuotanto kirjastossa: tapaustutkimus Riihimäen kaupunginkirjastossa*. Oulu: Yliopistopaino.

Niskala, Kaarina (2007). *Tietoa & tarinoita – Oulun kaupungin kirjastolaitos 130 vuotta*. Oulu: Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto.

Relander, Jukka & Saarti, Jarmo (2015). *Esipuhe*. Teoksessa: Relander, Jukka & Saarti, Jarmo (Toim.). *Kirjaston kuolema*. Helsinki: Avain. S. 7.

Saarti, Jarmo & Tuomi, Pirjo (2015). *Uusi julkisjohtaminen kirjastoissa*. Teoksessa: Relander, Jukka & Saarti, Jarmo (Toim.). *Kirjaston kuolema*. Helsinki: Avain. s. 13-26.

Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Uotila, Pekka (2015). *Elämysten pelikenttänä kirjasto: sattumia, sepitteitä ja yllätyksiä*. Teoksessa: Laura Hokkanen (Toim.). *Sosiaalinen kirjasto – Lukemattomien mahdollisuuksien maailma*. Helsinki: Avain. s. 154-176.

Wiio, Osmo A. (2000). *Viestinnän perusteet* (6.-9. painos.). Porvoo: WSOY.

Wiio, Osmo A. (2009). *Viestintä yleensä epäonnistuu – paitsi sattumalta*. Espoo: Deltakirja.

Tervehdys

Hienoa, että opintosi etenevät. Tässä pyytämäsi luvut vuodelta 2016:

- kävijöitä Oulun kaupunginkirjastossa 1 871 774
- yksin tai yhteistyökumppaneiden kanssa järjestettyjä tapahtumia 1 106 krt
- tapahtumissa osallistujia 27 639 henkilöä

t. Maija

Maija Saraste

Kirjastotoimen apulaisjohtaja

Oulun kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto

majja.saraste@ouka.fi

puh. 044 7037 316

LIITE 2: Haastattelurunko

Haastattelukysymykset:

1. Millainen historia Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisellä on?
2. Onko tapahtumajärjestäminen muuttunut oheistoiminnasta osaksi Oulun kaupunginkirjaston ydintoimintaa?
3. Onko kirjaston tapahtumien luonne muuttunut viime vuosina aiempaa viihteellisemmäksi?
4. Millaisia tapahtumia Oulun kaupunginkirjasto järjestää?
5. Onko Oulun kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisessä mukana kirjaston ulkopuolisia toimijoita?
6. Onko olemassa tilastoitua tietoa ulkopuolisten järjestäjien määrästä koskien kaupunginkirjaston tapahtumatuotantoa?
7. Osallistuuko kaupunginkirjasto yhteistyökumppaneiden kanssa järjestettyjen tapahtumien viestintään?
8. Miten kaupunginkirjasto monitoroi tapahtumien kävijämääriä?
9. Hyödynnetäänkö kaupunginkirjaston tapahtumajärjestämisessä kirjaston henkilökunnan omia tietoresursseja sekä sosiaalisia suhteita?
10. Millaisia yleisiä linjauksia kaupunginkirjastolla on koskien tapahtumien teemoja ja yleistä luonnetta?
11. Millaista palautetta kirjasto saa järjestetyistä tapahtumista?
12. Onko kaupunginkirjastolla käytössään erityisesti tapahtumajärjestämistä koskevaa viestintäsuunnitelmaa?
13. Mitkä ovat tämän viestintäsuunnitelman tavoitteet?
14. Miten tätä viestintäsuunnitelmaa toteutetaan ja ketkä henkilöt vastaavat sen toteuttamisesta?
15. Millä tavoin viestintäsuunnitelman toteutumista seurataan?
16. Kuinka onnistuneeksi tapahtumajärjestämistä koskeva viestintäsuunnitelma sekä sen toteutus koetaan kaupunginkirjaston henkilökunnan puolelta?
17. Kuinka viestintäsuunnitelma vastaa modernien viestintätapojen sekä välineiden kehityksen asettamia haasteita?
18. Toteutetaanko tapahtumaviestinnän puitteissa kohderyhmämarkkinointia?
19. Millaiseksi koette sosiaalisen median aseman tapahtumaviestinnässä?
20. Mitä välineitä ja medioita kaupunginkirjasto käyttää tapahtumaviestinnässään?
21. Millä tavoin kaupunginkirjasto toteuttaa tapahtumaviestintäänsä?

22. Miten kaupunginkirjasto mittaa tapahtumaviestinnän vaikuttavuutta?
23. Kerätäänkö sosiaalisen median välineistä palautetta ja sitoutumisia koskien kaupunginkirjaston tapahtumia?
24. Millaisia välineitä ja keinoja kaupunginkirjastolla on käytössään kävijämäärien monitorointiin?
25. Arvioiko kaupunginkirjasto tapahtumaviestintänsä vaikuttavuutta?
26. Onko kaupunginkirjaston tapahtumaviestinnässä ja vaikuttavuudessa parannettavaa?
27. Mitä kohderyhmiä kaupunginkirjasto tahtois viestinnällään tavoittaa paremmin?
28. Onko olemassa arvioita ihmismääristä, joita kaupunginkirjaston tapahtumaviestintä mahdollisesti tavoittaa?